AZ ORSZÁG TÜKRE.

BUDAPESTI KÉPES KÖZLÖNY.

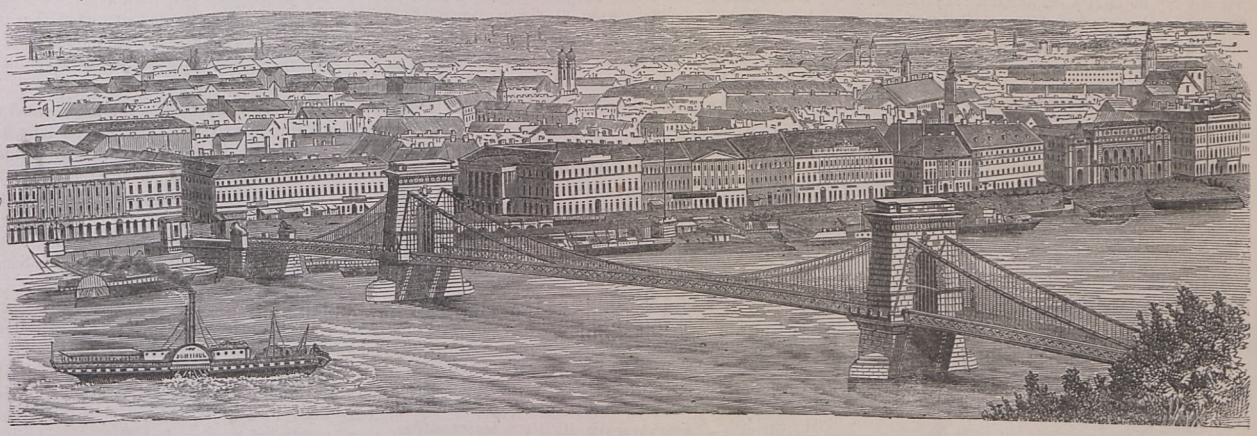

Negyedik évfolyam. 5-dik szám. Pest, 1865. Februar 2-kán.

Kiadó és felelős szerkesztő: GYÁRFÁS FERENCZ.
Kiadó-hivatal: Egyetem-utcza 2-dik sz.

Előfizetési ár:
Egész évre 12 ft., félévre 6 ft., évnegyedre 3 ft.
Megjelenik e lap minden csütörtökön.

A kéziratok és előfizetési pénzek az Engel és Mandello-nyomdába, egyetem-utcza 2. sz. a. küldendők.
Tulajdonos: BALÁZS SÁNDOR.

Konek Sándor.

Hazánk kitünő jogtudósainak, s a magyar kir. tudományos egyetem tanárai egyikének arczképét veszi jelen alkalommal a t. közönség.

Konek Sándor, született Pesten 1819 aug. 18-án, s itt végezte tanulmányait; 1839-ben mint pályavégzett jogász a magyar udvari kamarához vétetett föl, mint díjtalan gyakornok, s e minőségben 1845-ig elismeréssel szolgált. — Idő közben a szigorlati vizsgák jó sikerrel kiálltával a tudori koszorút, s a letett censura után jogosítványt nyert az ügyvédség gyakorlására. — 1845-ben sikeres csődpályázat alapján ő felsége által a győri kir. akadémiához rendes tanárnak neveztetett ki; az 1848-ik évi mozgalmak folytán az akadémia felfüggesztésével 1850-ben hason minőségben a pozsonyi akadémiához tétetett át. — 185½-ben a pozsonyi jogakadémia uj szervezést nyervén, ujolag mint rendes nyilvános tanár, és pedig eddigi szakosztályán t. i. a statistikai és bányajogon kivül, még a politikai, közigazgatás, austriai pénzügyi isméből neveztetett ki, s több éven át mind a két tanszéket kitünően látta el.

Az 1854-ik évben a pesti egyetemhez, mint a statistika rendes tanára lőn kinevezve, 1860-ban pedig az egyház-jog magyar előadására ajánlkozván, utóbb e fontos szakbóli előadásokra feljogosittatott, mind a két tan szakban buzgalommal és sikerdús törekvéssel munkálkodván.

Egyetemünk egy évtizednél tovább felfüggesztve volt jogai, s szabadalmai visszahelyeztetése után következő évben a jogkari tanártestületnek bizalma ő benne pontosult össze és hivataltársai közbizodalmából az 186½-ik évben jogkari dékánná lett választva, mely tisztségben annyira sikerült a nagyszámú joghallgatóknak, ugy mint vezénylete alá jutott tanártestületnek osztatlan megelégedését kinyernie, hogy még két egymásután következett tanévben e terhes hivatal viselésére kiszemelve lön, és a tevékeny férfiunak munkássága a dékáni és tanári kettős működés sulya alatt egyre növekedett, rajta bebizonyulván ama classicus mondat: „crescit sub pondere onus."

Egyetemünk ezen visszahelyezési ünnepélyén tartott megnyitó beszédében vété meg alapját a joghallgatókat segélyző egyletnek, ezen beszédének villanyos hatása által kelt, és három évi hő ápolása alatt nagyra nőtt egyletnek, rövid történetét a mai számban közöljük.

Irodalmi munkásságát a kitünő jogtudósnak s lelkes tanárnak mutatják következő munkái:

A statistika elmélete. — Győr 1847, — melyet ujolag átdolgozva 1855-ben Pesten: „Elméleti fejtegetések a statistika terén" czimmel; — továbbá litographirozás utján az: „Austriai birodalom, valamint az európai államok statistikája" felett az 185½-ik tanévben tartott felolvasásainak kivonatát bocsátá közre, de ezt 1864-ben Pesten „Az austriai birodalom, jelesen a magy. korona országainak statistikai kézikönyve" czimmel rendezte sajtó alá, s melynek eddig megjelent füzeteiről, nemcsak a hazai, de a Lajthán tuli sajtó is dicsérőleg emlékezett meg. — ezeken kivül 1863-ban adta ki, az „Egyházjogtan kézi könyvét" egy terjedelmes kötetben.

Konek Sándor.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Önálló müvein kivül számos hirlapi és tudományos értekezései vannak, jelesen az Uj. m. muzeum és az akadémia statistikai közleményeiben, melynek ő, mint a magyar tud. akad. lev. tagja egyik fáradhatlan munkatársa.

Ily tevékenység közepett, a lelkes tanár soha sem vonakodott az egyetem és közélet egyes ágaira is szivvel és tettel sikeresen közreműködni, a quaesturai hivatal jelen szervezése legszólóbb tanusága szép administrativ tehetségének, melyet mint a fölül vizsgáló bizottmány több éveken át volt lelkes elnöke oly bő mértékben kifejtett, egyátalában nemes szorgalom és buzgó kitartás jellemzi pályáját, melyen hallgatói szeretete és a köztisztelet hiven kisérte. *Sz. J.*

Bucsu egy palotától.

Maradj magadra palota!
Könnyült kebellel hagylak itt.
Odatartozom én, oda,
Hol az egyszerűség lakik.

Midőn átléptem küszöböd,
Azt hittem, jobb sors vár reám.
Csalódtam. A nélkülözést
Akkor kezdém meg igazán.

A napi gondok terhei
Nem nyomták többé vállamat,
Mégis inséggel küzködém . . .
Lelkem éhen-szomjan maradt.

El voltam kényeztetve, — a
Szeretet elkényeztetett,
S te szegény voltál arra, hogy
Kielégithess engemet.

A mi csak jó, drága vala,
Földadta elém asztalod;
Mit ért? nekem több kelle még,
Egy édes szó, s az nem jutott.

Ama szerény, kis kör, holott
Napjaim addig teltenek,
Nem sokban válogathatott,
De jobban vendégelc meg.

Sokszor talán elég se lett,
Mit ott részemül kivevék
De tányérom a szeretet
Mézével szinültig telék.

Szegény vagyok, nem tagadom,
Szivemnél nincsen egyebem,
De midőn ez betelhetik,
Magam boldognok érezem.

Maradj magadra! A világ
Tied lehet kincseivel . . .
Lelkem a fényt, gazdagságot
A szegénységben leli fel.

Kunyhók ott a völgy fenekén,
Ne szégyeljétek magatok!
Dicsőségtekkel tér meg im
Soká nem látott fiatok.

Dalmady Győző.

Ki jön a rámába!

— Beszély. —

Miután már nagyon közel lettek volna a húsvéti szent ünnepek: a D** biztositó társulat másod titkára elkerülhetlennek vélte igazgatójával — a hivatalos órák bevégződtével egy kis magánbeszélgetésre — a kék szobába átvonulni.

A dolog igen egyszerü lehetett, mert hamar rendbe hozták, — s az egyik barátságos mosolylyal, a másik meghatott arczczal haza felé tartott.

A másodtitkár ur lakása a Dohány-utcza egyik két emeletes házában volt, mindjárt a fűszeres bolt mellett. Két, az az hogy három szobája közül az egyik, még pedig a kedvencz szinü, a kék, az utczára nyilott, s nagy fehér függönyeiben kiváló örömét találta a csöndes magaviseletü férfiu; a második, melyet az előbbinél már jóval nagyobbnak lehetett tartani, csak az udvarra nézett ugyan: de csinos tiszta udvarra, — a harmadik — azonban ezt tán maga sem vette teljes szoba számba, mivel csak egy kis lyukból állott — hasonlókép udvari szoba volt, s most valami szegény, társulati irnok lakta — ideiglenesen.

A bútor mind a három szobában úgy volt elrendezve, hogy bármely kényes izlésü asszonynak is becsületére vált volna. Elegans, ruganyos diványok, finom fauteuillek, szép új divatu fanemüek, apró kedves csecsebecsék, a falon egy pár értékes — kitünő müvész festménye után keszült aczélmetszet. Egy helyt épen a titkár ur saját olajba festett arczképe (szinezéséről itélve közönséges festő által), s mellette egy hasonló alakú aranyos keret — kép nélkül.

— Vendel — szólott a titkár, erővel el akarván nyomni azt az édes boldog mosolyt, mely a közelebbi napokban mindannyiszor megjelent, valahányszor csak az üres keret előtt megállott — valami szép kép kellene már ebbe ugy-é?

— Bizony — válaszolt a vén legény röviden.

— Na — majd egyszer — ki tudja talán nemsokára. Add fel csak a kék attilámat — rendben van-é minden — a bérkocsi?

— Oda lent áll — kérem alázatosan.

S a vastag fejü tót inas — ki azonban a felső vármegyékből való származását mai napig sem akarja bevallani — meghuzogatja itt ott a feszes attila szárnyát, — (én részemről nem haboznám föltenni: a czélból, hogy előbb elszakadjon) elegyengeti a bő köpeny ujjait s a készen álló uti bőröndöt fölveti a kapu előtt várakozó bérkocsira.

A kocsis lovai közé suhint, az inas pedig visszamenőben egy hosszut gondol, s elégedetlenül morzsolgatja fogai között e fontos kérdést: No valjon ki jön a rámába?

Azt hiszem akarnak önök valami körülményesebbet tudni Fekete Sándorról?

Akkor a másod titkárról kell beszélnem, mert a fentemlitett ur épen ő.

Magas száraz ember, felül a húszon — de hogy melyikhez közelebb a 30-hoz-é vagy 40 hez? ezt, úgy gondolom, a legfigyelmesebb szem se találhatná ki. Homloka nem annyira a természetes növés, arcz-csontállás, mint inkább a korai hajhullás miatt erősen nagy; szemei, mint a szomorú szivüeknél szokott: kelletén tul leeresztve, vagy igen is föltárva. Elég szép alkotásu, vékony szájához jól illik a gyengén hajtott hosszas orr, melynek tövénél két sürü, feketés szemöldök fut össze.

Azok az asszonyok, kik hajlandók egy kissé a mélázásra: szépnek is tartanák.

A titkár alig méltatván egy-két futó tekintetre a gőzhajó salon vegyes közönségét — rögtön igyekezett valami jó üres divánra vagy ágyra tenni szert — lent a háló teremben.

Miután maradt még egy hely, melyet a szerb kereskedők nem vettek észre, s nem foglaltak birtokukba: jónak látta azt bőröndjével, kalapjával, botjával s minden podgyászával késedelem nélkül beboritani. Azután kivette fésűjét, a közös tükör előtt rendbe hozta haját, szakállát — s boldog ábrándok közt heveredett le a zsibongó kalmárok szomszédságában. — Ki kitekintett olykor a kerek kis vastag ablakon — s a mint egy-egy ismeretes pont tünt fel szeme előtt az erdős partokon túl — szive erősebb dobogásba jött.

A gőzös sebesen suhant el egyik állomástól a másikig — s a kijelölt falu gyorsan közeledett.

Fekete úr csöndes édes érzések közt vett ki belső oldalzsebéből valami kis photograph képet. Kabátja szárnyához dörzsölte s szelid merengéssel mélázgatott rajta.

A keskeny kis arczkép fiatal leánykát ábrázolt. A villogó mandula metszetü szemek, a gömbölyü vállakra hulló, — férfiasan viselt göndörös fekete haj, a nyilt merész szilaj tekintet, félig mosolyra álló telt ajkak — ujra a régi édes ábrándokba ringaták az ifjut.

Néha néha letette, hosszan maga elé bámult; arcza majd kiderült, majd komor ránczokba verődött. Fölkelt, hevesen járt föl s alá, miközben a felindulást ismét szelid merengés váltotta fel, s ujra a képhez kapott.

— Édes szerelmem! ne félj nem vagyok többé oly szegény, hogy még mindig várakoznom kelljen; van egy kis csöndes otthonom, kettőnknek épen elegendő — — de valjon meg tudsz-e te majd abban a hideg városban szokni, — unni fogod először egy kicsit magad — nappal — estve mindig otthon leszek. Valjon gondolod-é, hogy még ma ott lesz nálad valaki? valjon megismersz-é? Nem hiszem! megöregedtem egy kevéssé, talán — — Te nem is sejtheted, hogy ez az utóbbi két év mekkora hatással volt reám.

Sándor kiejtette kezéből a képet, — homlokán egy felleg futott át; fölkelt, az ablakmélyedésbe könyökölt, s nézte merőn öntudatlanul, a mint a borongós, nedves, esős tavaszi időben itt ott a szakadó part nagyokat locsosan a Dunában.

— De ha én bocsánatra nyujtom kezemet, ha én nem hozok fel semmit, — mormogott félig hallhatón, — én elfelejtek mindent, levelét visszaadom, s visszakérem, s elszaggatom az én levelemet. — — S hátha ő kevélyen, hidegen vissza fog utasitasitani . . .

A felhők mindjobban kezdtek sűrűdni, lassankint csipős szél csapódott az ablakhoz, és Sándor még mindig ott könyökölt mozdulatlanul.

Vissza fog utasitni; ismerem, igen daczos volt irántam mindig. Egyébiránt nem én voltam a hibás.

S elgondolkozott. Végig nézte képzeletében ama szerencsétlen levelet, melyet akkor irt, midőn Nelli anyja Pesten járt házassági bevásárlásokat tenni a közelgő menyegzőre. Valami gazdatisztről beszéltek. Bevallotta önmagának, hogy a levél csak szenvedélyes, igaztalan, sértő lehetett, — annyival is inkább, mivel a mint utólagosan értesült: a hir nem is volt való. Vádolta magát, hogy mért nem küldte el a bocsánatkérő levelet, a dolog rég ki volna már egyenlitve; igy majd két év után ki tudja nem lesz-e késő minden személyes bocsánatkérés is. Okokat keresett, melyek pártját fognák. Ha szeretett, — füzé tovább okoskodásait, — egy oly levélre mint az enyém volt: nem itélhetett el; be kellett látnia, hogy az egész keserü hang onnan származott, mert igazán szerettem; és ha ártatlan: nem állhat azzal boszút, hogy hűtlensége által bünössé tegye magát. Mért nem mentem el eddig vagy mért nem irtam? Ezt nem kérdezheti. A szerető szív gyöngédségének mindig le kell tudni győzni az indulat vádjait. Okul föl nem hozhatom, hogy szegény voltam, hogy nem akartam addig jönni, mig az igért állomást el nem nyerem. Igen, de az állomás már más fél év óta — — s itt megakadt az ifju. Arczát pirulni érzé, szive lázasan vert.

Akkorra az eső megeredt, nagy vastag csöppekben creszkedett alá. A kiszálló utasok boszankodva kapkodták magukra felöltönyeiket, — és siettek eljutni a váróteremig. Kire kocsi várt azonnal indulhatott. — A titkár hiába tekintgetett szét, felesleges kocsi nem volt egy is.

Boszankodni kezdett.

— Mit tetszik keresni, kocsit ugy-é. — kérdé egy köpczös barna molnár-féle ember, a váróterem tornáczán pipázgatva.

— Természetesen, — válaszola a másodtitkár.

— Azt most aranyért sem kapni.

— Hát akkor mit csinálok én itt?

— Hova tetszik tartani? — sürgeté az atyafi jó szivvel a megszorult idegent.

— Nádasra, — felelt némi gondolkozás után.

— Messze van az.

— Hogy ne volna, de csak kocsit kaphatnék.

— Menjen csak az úr abba a csárdába addig — ugy fordulhat a felső hajóra majd csak kerül valami eszköz, Nádasról a minap is ilyenkor jöttek be a főbiró urral. Annak a kocsiján nagyon be lehetne menni. — Istennek ajánlom addig is az urat, — hát csak abba a csárdába tessék addig — utasitá a jóravaló molnár gazda a titkárt, — s az erdő felé ballagott.

A másod-titkár úr mit tehetett mást: ment megtekinteni az előre is unalmasnak képzelt csárdát.

A csárda olyan épület volt, a milyen a rongyos utszéli csárda szokott lenni; arravaló, hogy a szomszéd falubeliek megpihenhessenek benne, mig a gabonát beszállitják a malomba, s a lovak egy kicsit odakünn kifujják magukat.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

— Jó napot, — kiáltott be a titkár úr, — lehet itt valamit kapni?

— Igen is kérem alássan, — válaszolt a kérdésre egy magas termetü, borotvált arczu szőke, fiatalos ember, — lehet, de lehet bizony. Mi tetszenék uraságodnak bor? borom az van.

— Hát más szoba nem volna mint ez, — szólt botjával az ivó szobára mutatva, — melyben egy sereg révész forma ember könyökölt, ivott, tarisznyázott.

— Külön szoba kellene, hm, hm! Értem; uraságod Pestről való; persze! hisz azt mindjárt láttam. Van; hanem ott feleségem fekszik. Erre most nagyon uralkodik a vörös himlő. Különben a ki nem fél tőle, az nem kapja el. Tessék besétálni.

A vendég bement. Rögtön az ablak mellé ült, háttal a betegágynak fordulva, — és hallgatott, bár a kocsmáros minden áron szeretett volna vele körülményesebben megismerkedni.

— Jön-e erre ma kocsi, mit gondol? — tört ki végre nyersen, boszankodván a fogadós csacsogása miatt.

— Oh! hogy ne jönne. Este 10-kor ér ide az alsó hajó, — akkorra bizonyosan lesz itt kocsi, még pedig akármennyi.

— De ha az eső igy szakad!

— Ah uram azzal a paraszt nem gondol semmit; hajjah — milyen időt láttam én már! a kutya se ment ki, paraszt még is jött. Pénz uram, a pénz! tetszik tudni nagy szó ám az. Hát én most tetszik gondolni, itt ebben a csárdában laknám, ha a péteri grófok meg nem buknak. Hogy azok megbuktak, én is ott hagytam őket; a feleségem pénzével itt ezt a helyiséget bérellem ki.

S a vendéglős beszélt, — a vendég pedig hallgatott és boszankodott folyvást. Csak ki sem mehetett, mert az eső esett egyre.

Az idő már este felére járt; a kocsmáros kiment százszor, és bejött ugyanannyiszor, hanem a szabadulás csak nem akart közeledni.

— Jön már egy, — kiáltott be a fogadós az ablakon.

— Erre? szólt a titkár fejét egészen az ablakhoz nyomva.

— Épen erre, s ha jól látok a nádas-városi kocsis.

A titkár már csak a reménység fejében is kezdte visszanyerni kedvét, — fölkelt s egy pár nyájas résztvevő tekintetet vetett a betegre.

— A nádasi főjegyző, — kiáltott be ujra a fogadós az ablakon, — jóravaló becsületes ember.

Az ajtó t. i. az első szoba ajtaja végre erős lábcsiszolások után megnyilt.

Széles, magasas ember lépett be; a nagy farkasbőrös köpeny egészen eltakarta arczát.

Kezdte lehányni magáról felső ruháit, s a két vendég kezdett erősen egymásra nézni.

— Mi az, — te volnál-é, — de biz' isten te vagy Sanyi brúder, — szólt kaczagva a jövevény, — tyhű! majd alig ismerek rád, mintha megsóváyodtál volna!

— Te vagy Palkó! — ugrott fel örvendve a szólitott, — az isten hozott erre. Képzeld csak, majd reggel óta itt ülök már.

— Mi a menykő! hát hogy?

— Nem kapok szekeret.

— Hát hova akarsz menni?

— Nádasra egy rokonomhoz.

— Hisz akkor itt az én szekerem, azon épen elmehetsz.

— Hogyan? hát te Nádason lakol?

— Hát nem tudod? persze te már hat esztendeje nem láttál. Ott én.

S a két jó barát melegen tekintett egymásra.

— Ejh, ejh, — szólt vidáman a titkár, — hát hogy kerültél oda, mi vagy?

— Története van annak; — válaszolt ez nevetve, s gyorsan elevenen elbeszéléséhez fogott.

— Már rég elvégeztem a jogot — folytatá, s még mindig Pesten csavarogtam, ügyvédeskedtem sine kereset et cum multa pénzszükség. No ez bizony derék, hogy találkoztunk. Hát apám, mint afféle ambitiosus ember, örökké arra ösztökélt, hogy nyissak irodát. Nyissak irodát ám, de hol a pokolban, s ki az ördögnek? Jaj már az mindegy! neki irodát kell hogy nyissak, különben ő Nagy Mező városában az irigyektől meg nem maradhat, de meg maga is teljesen azt akarja, hogy fia bekebelezett pesti közés váltó-ügyvéd legyen; hires ember, nagy ember, s annak idejében majd nagy-kún-péteri főbiró. Ezért tanittatott, ezt követeli. Jól van, hát leszek én nagy-kun-péteri főbiró, hanem mit csinálok én addig, mig Pesten köz- és váltóügyvéd lehetek, mig irodát nyithatok, s mig hires ember lehetek. Persze! ha én ezt apámnak megirom: rögtön megüti a guta, s akkor szegény anyám mit csinál azzal a nyolcz apró kölyökkel? koplal, s koplalnak mindnyájan, mint én. No persze, hát az egészből semmi sem lett. A vizitkártyámat kiragasztottam a szoba ajtajára; a névkiragasztásnak ezennel tehát eleget tettem volna: de ügyem azért nem volt, kivevén a hitelezőimmel; hires ember se lehettem, ha csak valami uj divat szerint agyon nem lövöm magamat. Nem lehetett tehát reményem a nagy-kun-péteri főbirósághoz sem ilyen formán. A történetesség, — mert tudod engem teljes életemben a történetesség, a véletlen vezetett orromnál fogva, — valamint hogy az apám is csupa véletlenségből vette el anyámat, s lett ez által nagy mező városi orvos, — tehát mondom ennek a véletlen úrnak a passiójából találkoztam a Zrinyi vendéglőben a nádasi előljárósággal. Hogy hogy nem, összekeveredtünk, valami hárommal közülök atyafiságot ittam. Abban a criminalis pörben, a miben épen a curiánál jártak, — utba igazitottam őket, s elég az hozzá: meghivtak nádasi főjegyzőnek. No, — gondolám, — Palkó hic Rhodus, hic salta, — mit csinálunk most? Persze utoljára is, hamarjában elég melegiben elvállaltam. Az igaz, hogy nem főbiróság, s nem is nagy-kun-péteri, — de legalább valami fő, s apám teljes életében az ily fődolgokat szerette, ha ő ugyan mindeddig még most is csak alorvos.

Én már apám kivánsága szerint tehát főember vagyok, azaz főjegyző, — tyhűh! igaz, megálljunk! Ejnye kedves Sándorkám be szeretem hogy találkoztunk, — s jó kedvében ujra megpuhogatta vastag ökleivel barátja vállait. — Mielőtt ezt a főhivatalt elvállaltam volna, tudod le kellett mennem Nagy-Mező városába. Itt várt csak aztán rám a melege. Apám az első napokban rendkivül komoly volt, — azt gondolod talán haragudott, hogy elfogadtam a nádasi főjegyzőséget? persze te azt hiszed, mert nem ismered apámat. Büszke volt barátom, becsületemre mondhatom, büszke volt, hogy legöregebbik fia immár fő-ember. Felöltötte legjobb ünneplő ruháit, ezüstgombos pálczáját, — melyet még öregapám kapott valamelyik gazdag patiensétől, — kezébe vette, — végig járta betegeit, s mivel már mindenki tudta, hogy Pál fia nádasi főjegyző, készen tartotta magát, hogy ha valahol gratulálni találnának neki: komolyságához illőleg diszes ruhában utasithassa vissza a szerencse-kivánatokat, s fejezhesse ki, hogy mennyire nincs megelégedve fiának ezen ostoba meggondolatlan tettével. De azért otthon egy szóval sem árulta el, hogy cselekedetem ellen alapos kifogásai volnának ellenkezőleg parancsolta, hogy járjam be vele a város előkelő urait, hivatalnokait, köszönjem meg nekik iránttam mutatott szives hajlandóságukat, s kérjem ki szives utbaigazitó tanácsaikat minden időben.

(Vége köv.)

Tolnai Lajos.

A csiki havasok közt.

(Képpel.)

Erdély regényes és sok kincset rejtő bérczei közé vezetjük olvasóinkat. Alig van ország, melynek földje annyi drága kincscsel volna megáldva, mint a kis Erdélyé.

Ha Erdélyben az Olt folyó partjain fölfelé megyünk, Csikszék felső részében az Olt folyó mellett találjuk Domokos nevü helységet. Ettől Moldva felé egy jó órányira, gyönyörü hegycsoportozat áll előttünk, mintha az Alpok közt volnánk; fenyükkel benőtt havasok terülnek el festői csucsaikkal bé egész Moldva határáig; a tudolási sziklák közelében levő hegyekben pedig gazdag érczerek terjednek 4—5 mértföldnyi távolságban.

Benn mélyen egy völgyben épületek tömegét látjuk füstölögni, kénes gőzöket gomolygatva fölfelé. — A nyüzsgő munkásokról s gépek zajáról azonnal reá ismerünk, hogy itt bizonyos bányatelepre bukkantunk.

Képünk ezen telepet ábrázolja.

A Domokos melletti bányatelepnek neve Balan, hol különösen sok rezet választanak ki; az érczfekvet itt oly gazdag, mikint remélik, hogy évenkint 6000 mázsát fognak belőle termelhetni.

A balani bányatelepről nézve meglepőleg veszik ki magukat az azt körülvevő roppant hegyek, melyek közül egy, különösen magasra kiemelkedik a többiek közül, melyet Egyeskő-nek neveznek.

A hegyekről gyönyörü kilátás van be Erdélybe és kelet felé Moldovába. A hegyeken ritkabecsü havasi virágok szoktak diszleni.

Benn Erdélyben, a termékeny völgyeket lakó ember azt szokta mondani, ne igyekezz ott lakni, hol a fenyő terem; természetesen azért, mert ott a föld igen is terméketlen.

Csikszék majd mitsem terem; lakosai deszkát, zsindelyt csinálnak, vagy más egyéb mesterséget üznek s ez adja jövedelmüket; gabonát más székely székekből visznek maguknak; még a gyümölcsöt és kertiveményt is mások viszik oda jó pénzért; — sajátságos, hogy a csiki ember még az ugorkát is csak ugy eszi meg, ha meg van érve; azt mondja, hogy a mi éretlen semmi se jó.

A csikiak jövedelmének legnagyobb részét a marhatartás adja. Marháikat fölhajtják a havasra sokszor minden pásztor nélkül, néha hétszámra sem látja a gazda marháit; egyszer elé kerülnek csak úgy magokra; de nem igen van eset, hogy azokat ellopják.

A pesti joghallgatókat segélyző egylet története.

Számos eset bizonyitja s a mindennapi tapasztalás is igazolja, miszerint sokan nyomorral küzködve kénytelenek ott hagyni kiképeztetésük helyét, mivel hol szellemi tápot kerestek, ott az arra szükséges fentartás anyagi eszközeit nem lelhették. Hány dus tehetségü ifju volt, kinek a sors mostoha csapásai miatt szenvedélye, — tehetsége, vágya ellenére más pályát kellett választani, nélkülözve sőt eltérve attól, melyen talán a hazának diszére válhatott volna; — de hány volt és van, ki szegénysége s mostoha sorsával daczolva, — egy szebb jövő, egy biztosabb rév után kapkodva, végül testileg és lelkileg megtörve a sok nélkülözéseknek lett és lesz áldozata!

E sötét és kinos valóság sulyosan feküdt a pesti egyetemi ifjuság szivén, de segitni a módot nem találta föl, miglen t. Konek Sándor tanár ur, mint a jog- s állam-tudományi kar dékánja 1861-ik évben, midőn egyetemünk régi alkotmányos állásába ujolag visszahelyeztetett, a tanév megnyitási ünnepén mondott szónoklatában e szomoru helyzetet ecsetelte, felkarolta a már csaknem elejtett ügyet s a szónoklatán feszült figyelemmel csüngő ifjuságnak utat mutatott, midőn igy szólt: „*Közel fekszik az orvoslás lehetősége, csak minmagunkban keressük a segélyzés forrását, és e forrás más nem lehet, mint az egyesült erő; — az egyesülés azon varázs vessző, mely böven elöteremti a szükségelt közegeket. — Tanuló társaitok felsegélésére legyen egyesüléstek elsö nemes csirája, miböl majd idövel a társasélet egyéb nemes hajtása áldásdusan fog kisarjadzani.*“

E szavak felrázának merengő gondolatainkból s mintha mindnyájan ugyanegyet gondoltunk volna, mintha egy eszme szállt volna belénk, az ige testté lőn és segélyegyletünk még azon évben a bécsi egyetem ily czélu egyletének hasonlatára megalakult.

Megállapitva az alapszabályokat, az egyetemi tanács helyeslő véleménye kiséretében a nm. magy. kir. helytartó tanácshoz felterjesztette, s január 9-én 573 sz. a. kelt végzéshe megerősitették. — Erre januar 12-én a joghallgató ifjuság közgyülésre hivatván össze, az egylet ügyei vezetését 12 tagból álló választmányra bizta, minek megtörténtével a választmány az ügyek kezelésére vonatkozó szabályok kidolgozását tette első teendőjévé, mely munkát január 30-án és febr. 2-án közgyülésileg megerősitett, s melyet azután az egyetemi tanács 914 számu végzésében jóváhagyott.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Az egylet czélja, a mostoha sorsu, de szorgalmas joghallgatóknak nem csak testi, hanem lelki szükségleteire is kiterjeszteni jótékony gondoskodását s azoknak szellemi tápot is szerezni.

E tekintetbeni működése, illetőleg segélynyujtása 3 irányban terjed: — segélypénz, elhelyezés, és tankönyvekkeli ellátás által, mert az egyletnek van egy jog- s állam tudományi, tehát szakmunkákból álló külön könyvtára, mely részint könyvárusok s kiadóktól ingyen, részint egyleti költségen vagy magánosok adományából keletkezett, s a melyből a költségesebb munkák megszerzésére képtelen joghallgatók a szükséges könyveket használatra kölcsön kapván, ezzel további kiképeztetésüknek becses közegeit ingyen nyerik.

A pénzalap, mely eddig 6100 frtot tesz, részint tagsági díjak, de főleg egyháziak és világiak részvétéből gyüllt össze.

Az egylet ügyeit, mint érintők, egy 12 tagból álló s minden tanév elején korosztályonkint titkos szavazással választott bizottmány vezeti, a melynek kebeléből választatik közgyülésileg általános felkiáltással vagy szótöbbséggel az elnök, minek megtörténtével a többi tisztviselők választása a bizottmányi tagok közöl az elnök vezetése alatti titkos ülésben történik; — az igy megválasztott és megalakult bizottmány működése egy tanévig tart, év végével a bevégzett számadások s működés megvizsgálására a joghallgatók külön 3 tagu vizsgáló bizottmányt választanak, titkos szavazat utján, kik vizsgálatukat megtéve, róla a zár-gyülésnek, általa a bizottmány elvállalt kötelessége alól mentetik fel. Az egylet felügyelője s őre mindig a jog- s államtudományi kar dekánja.

Kétségtelen igaz, hogy egyletünk történetével szoros összeköttetésben áll a bizottmány, mint mely azt vezeti, minélfogva felemlitnem kell tagjait is.

Az első, — tehát az 186½-ik évi választmányban volt: elnök Szilágyi Dezső, alelnök Pauler Gyula, titoknok Jeszenák Rafael, pénztárnok: Fésüs György, könyvtárnok Kóti József, jegyzők báró Perényi Zsigmond és Horváth Pál, tagok: Deutsch Zsigmond, Elek István, gr. Károlyi Tibor, báró Orczy Elek és Sebök Imre; — póttagok: gr. Nádasdy Ferencz, Nagy István, Némethy Ernő s Zoltán Géza.

E választmány ötödfél hónapos működése alatt segélyzésre forditott 1734 ft 62 krt, bevétel volt 4341 ft 16 kr, maradt tőkéül 2606 frt 54 kr o. értékben és egy 100 frtos földtehermentesitési kötvény 5 darab szelvénynyel.

Második évben 1862-ben oktober 30-án uj bizottmány alakulván, elnökké lett: Jeszenák Rafael, alelnökké: Szőllősi Gyula, titoknokká Mayer Gyula, pénztárnokká: Frendl Géza, könyvtárnokká: báró Kaas Ivór, jegyzőkké: Horváth Pál és Dőry Dénes, tagokká: Dósa Miklós, Garay Dezső, Szabó József, Szentmihályi Dénes, Kovács Sebestyén Gyula és Szőts Albert; póttagokká: Teleky Albert és Zoltán Géza. Azonban Frendl Géza hosszasabb ideig tartott betegeskedés után május 11-én 1864-ben Kolozsvártt jobb életre szenderülvén, Szentmihályi Dénes, ki őt már január 19 óta helyettesité, május 17-én pénztárnokká választatott.

Az 1862-ik évi választmány két fő irányban iparkodott az egylet czélját előmozditni, u. m. segélynyujtás és az egyleti vagyon gyarapitása által, melynek meg is felelt 8 és fél havi működése alatt, összes jövedelme volt a tavalyi tőkével 7781 ft 93 kr, levonva az évi kiadását, tőkesittetett 5340 ft 86 kr és az emlitett 100 frtos kötvény.

De valamint az egész hazát, ugy egyletünket is keményen sujtá a köztudomásu aszály s ezt érezte is minden egyetemi ifju, de kiválólag azok, kik 1863. évi oktob. 30-án tartott közgyülésen az egyleti ügyek vezetésére választattak, mert el kellett térni az eddigi gyakorlattól, a most különben is sokféleként igénybe vett pártfogóknak gyámolitását mellőzve, önerejéből fentartani az egyletet, de sőt lehetőleg gyarapitni is.

Az 1863-ik évi választmány volt: elnök Kovács Sebestyén Gyula, alelnök gróf Bethlen János, titoknok Szabó József, pénztárnok Dőry Dénes, könyvtárnok Székács Ferencz, jegyzők Teleky Albert és Makfalvay Géza; tagok: Keleti Gyula, Deák Farkas, Mihály János és Pulszky Ágost; póttag: Végh István.

E választmány a föntebb kijelölt irányban haladva, 8 és fél hónapos működése alatt hozzászámitva a tőkét, összes bevétele volt 7904 frt 30 kr, a kiadás levonása után tőkésitett 6100 frtot.

Ezen összeg a pesti takarékpánztárba van tőkésitve, de t. Konek Sándor dékán urnak az év zárközgyülésén tett azon inditványa folytán, miszerint a takarékpénztári tőkéből jobb lenne hitelintézeti papirokat vásárolni, miután több kamatot hoz a pénz, — elfogadtatván — ez évben már jelen összeg hitelintézeti zálogleveleke van beruházva.

Első évében egyletünk csecsemő volt, miglen a második év már ifjusága felé vezeté, harmadik évében jóllehet anyagi állapota nagy mérvü lendületnek nem örvendhetett, gyarapodott erkölcsi erőben, s ki ne tudná azt, hogy korunkban bármily czélu egyletek létele s jövője felett nem pusztán a nyerő számok, hanem a moralis hatalom, a közvélemény szokott dönteni s határozni. A jelen 4-ik év bizonyára legalább azt hiszem, egyletünket az ifjuság korára fogja fejleszteni, de mielőtt a jelen évi választmányt elősorolnám, nem lehet elmulasztanom hálanyilatkozatunk azon férfiunak, ki egyletünknek nemcsak hogy meleg barátja, pártfogója volt 3 éven át, de őre s kimondhatjuk atyja; s ez a mindnyájunk által tisztelt férfiu t. dr. Konek Sándor tanár ur, kinek arcképét is jelen alkalommal veszi a t. olvasó, s a kinek dekáni évei után a joghallgatóknak közgyülési határzata folytán 12 tagból álló küldöttség köszönte meg az egylet iránti pártfogását és gondoskodását.

Mind a mellett, hogy egyletünk pénztárába sok fóly be az ifjuság aláirásai utján, mégis anyagi erejét azon t. egyházi és világiaknak köszöni leginkább, kik az egyletet koronkint segitni szokták becses adományaikkal; s ehez járul még az ifjuság részéről azon nemes lelkesedés egylete iránt, mely számos hangversenyek, bálok s műkedvelői előadásokban nyilvánult, — de egyszersmind maga az egyetemi tanári kar is, mindig kész volt anyagilag ugy mint más módon segédkezét nyujtani.

Az 1864-ik tanév beálltával uj bizottmány választatott s egyleti őrül ez évben a dekánatusághoz kötöttségénél fogva dr. Karvassy Ágoston tanár ur lett, ki nemes törekvése és ügyszeretetének már is igen sok bizonyitványait adta.

Részemről ugy vélckedem, hogy egyletünk ez év alatt virulási korszakát fogja elérni, mit részint az ifjuság növekedő társulati szellemé, részint egyletünk iránt folyton tanusitott nagyobb lelkesültsége mutatja, — adja isten, hogy véleményemben ne csalódjam!

De továbbá nem kétlem, hogy a t. közönség sem vonja meg részvétét s tagadja meg áldozatkészségét oly egylet iránt, melynek nemes czéljához a szegényebb, de tanulni vágyó ifjuság jövője van kötve, s pedig azon osztályé, melynek lelkébe a nemes vágy és a fáradhatlan törekvés tüze ég a nemes és szép iránt, — azon osztályé, mely tudva s érezve sorsát, ugy társadalmi állását sőt kötelességét — azt felfogni legéberebb.

Az idei választmány következőképen alakult meg: elnök gróf Bethlen János, alelnök gróf Somssich Pongrácz, titkár Székács Ferencz, pénztárnok Dőry Dénes, könyvtárnok Pulszky Ágost, jegyzők Makfalvay Géza és Bátor Gábor; — tagok Dósa Miklós, Velics Ödön, Concha Győző, Kaprinai András és Szabó Imre, póttagok Szőts Albert, Kulunesics Tamás, Végh István és Szalay Péter.

A jelen évi elnök és a lelkes választmány nemes buzgalommal törekszik elvállalt hivatását minél nagyobb sikerrel végezni be, ugy szintén az egyleti bálválasztmány, mely fáradhatlan tevékenysége miatt az egylet köszönetét és elismerését fogja kivivni.

S midőn egyletünk negyedéves életét leirtuk, általa történetét mondottuk el.

Szabó József.

A képzőművészetek történetéből.

(Képekkel.)

Nehány év előtt egy tudós valamely akadémiai felolvasásában az embereknek amaz ős idők óta megrögzött eltőltéletét czáfolta meg, a mely szerint „mi a földön élünk, rajta bolyogjuk át az életet, és csak a kérlelhetetlen halál temet bennünket a föld alá. — A kiméletlen tudós bebizonyitotta, hogy mi épen ugy benne élünk a légben, mint a hal a vizben, a légkör pedig csak ugy egy részét képezi a földnek, mint az alma héjja az almának, és a föld termő-rétege az alsó szilárd talajnak. Ha tehát azzal hizelgünk magunknak, hogy a **földön** élünk, az épen olyan öncsalás, mintha az alma bele- és héjja között rágodó féreg azt képzelné, hogy az almán mászkál, vagy a szántóföld barázdái alatt turkáló vakand vélné, hogy ő a föld felett futkos. — Egy a felolvasáson jelen volt philosophnak a természettudós érvei annyira megtörték lelkében minden philosophi büszkeségét, hogy egész önmegtagadással már-már a vakandokok polgártársául érezte magát, és elgondolta, hogy ha csakugyan vannak lények, a kik valósággal a földön, azaz ennek a nagy almának, melyben mi benne turkálunk, — átlátszó héjja fölött élnek, mily mosolyogva tekinthetnek azok le ránk, azokra a csodálatos teremtésekre, a kik oly mélyen alatta vagyunk a földnek, és mégis oly nagy dolgot csinálunk belőle, ha még hat lábbal alább bellebbeznek. De az egészen le a vakandokokhoz sujtó tanuság mellett másfelől azzal vigasztalta magát, hogy legalább ezentúl nem félhet attól, hogy egy vagy más baleset fölötti szorongásában avagy szégyenében a föld alá kelljen bujnia, mivel már ugyis régen alatta van.

Azonban, — mondja tovább, — elmém még sem tudott a föld alatt megnyugodni, s a hallottak fölött tünődve, azok egészen más, bár rokon gondolatot ébresztettek fol lelkemben. Valjon nem ugy van-e a föld feletti élettel is, mint a föld alattival? Az emberek ép ugy beszélnek egy földöntúli, túlvilági életről is, a hova szinte a halál kapuján át gondolnak bemehetni, épen ugy, mint én eddig véltem a föld alá juthatni. Hátha ezzel is hasonlóul tévednek, mikép ama másik nézettel. Minél tovább gondolkodtam, annál világosabb lett előttem, s annál inkább meggyőződtem róla, hogy az ember a föld alatt lakik ugyan, de egyszersmind már jelenleg is a földnek felette, az égben él. És ez alatt nem csupán a vallásos életet értem, (a melyre szoktak azonnal gondolni, mihelyt „égi," „menyei" dolgokról van szó,) hanem legközelebb egy más, a józan vallásossággal közel rokon szellemi életre; a **művészet világára** czélozok. A szépnek ezt az önszellemünkből megszülctő eszményi világát értem, mely tisztább, vagy homályosabb fénynyel minden ember lelkében földerül, a mely a földet is átalakitja, (eszményiti,) s a melyet a költő méltán nevezett az „ég leányának." Igazán, joggal mondhatjuk, hogy a művészet már a menyhez tartozik, küszöbén át az égbe lépünk, mert a valódi szép élvezetében, a művészi gyönyörben szellemünk tulszárnyalja a valóság korlátolt prosáját, s a földi lét minden göröngyén felül egy szabad hazába emelkedik.

Valósággal az ember egyszerre él a földben és a föld felett, két világunk van; az egyikben bele születtünk és benne vagyunk, a másik mi bennünk van, saját szellemünk műve, s belőle alkotjuk ujra a földet is. Amaz a természet, ennek egyik országa a művészet.

Közönségesen a minden földi, érzéki tüneményeknek, és a bennök uralkodó törvényeknek összfogalmát egy szóval természetnek nevezzük. És az a körülmény, hogy minden nyelvekben a természetinek, a mesterkéltet, és művészit rendesen ellenében szokják tenni, arra mutat, hogy a művészet a természetnek megtagadása volna, vagy legalább a művészi alkotásban a természettől el kellene távozni. És ez igaz is, sőt mondhatjuk, hogy általában az emberi munkának akármely termékét, de különösen a szépmüvet teremtő művészeti alkotást nem is gondolhatjuk másképp, minthogy abban a természet bizonyos mérvben meg van tagadva. Ez az oka, hogy ugy az egyes emberben, mint az egész emberiségben a művészeti érzék első ébredése éppen abban mutatkozik, hogy gyönyörködik a csodaszerűben, mesés varázslatokban, azaz oly dolgokban, a melyek a természet törvényei szerint lehetetlenek. Valamint a gyermek első játékainál kedvét leli benne, hogy a komoly valóság tárgyaiból azt csinálhatja, a mit phantasticus képzeletének tetszik, mulatja magát vele, hogy a valóságból játékot üzhet; hasonlóul látjuk, hogy a gyermek emberiség is első költészetében oly merészen tagadja meg a természet törvényeit, s különösen képzeletének természetelle-

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

nes compositióiban gyönyörködik (lásd a 47 oldalon levő 1 és 3 képei). — Némely nevelő azt követeli, hogy a gyermekeknek nem szabad mesélni, hanem hogy józan, értelmes emberekké neveljük őket, mindent csak a maga természeti, prosai valóságában kell nekik elmondani. Azonban, ha ezek a józan paedagogusok következesek akarnak lenni, ugy a játszást is el kell a gyermekeknek tiltaniok, s nem szabad megengedniök, hogy a játékban gyönyörködjenek. Mert hiszen midőn a kis fiu apja sétabotját paripává varázsolja át, és a kis leányka egy rongyokba burkolt fát szakácsnévá büvöl, és azt a piaczra küldi vásárolni, mindez egy cseppet sem kevésbbé természetellenes, mint az, hogy a mesebeli boszorkány a herczegkisasszonyt rózsafává vagy tövisbokorrá változtatta át. — Mindkettő egyformán természetellenes, s ezért gyönyörködik mindegyikben a gyermek-ember. Képzeletének természetellenes műveiben pedig azért talál élvet az ébredő ember, mert benne öntudatlanul is azt érzi, hogy szelleme nincsen a természeti valóság kötelékeibe bilincselve, képes azokból kirepülni, hogy a természet törvényei neki nem áthághatatlan korlátai. Egy szóval ama phantasticus mesék az első tropheumok, melyekben szellemünk teremtő erejének és szabadságának győzelmét élvezi. A természet törvényeiből kibontakozni nem képes állatok nem ismerik ezt a gyönyört, és ha a juhoknak is volnának költőik, — mondja egy lélekbuvár, — azok bizonyosan minden csodás átváltoztatás nélkül csak a valóságos füvet énekelnék ugy, a mint az a mezőn terem. Csakhogy — tehetjük hozzá —, hogy költőik lehessenek, arra először is az volna szükséges, hogy a természetnek fölötte álló, azt átalakitani biró teremtő képzeletük legyen.

Hadd gyönyörködjenek tehát a gyermekek természetellenes meséikben és játékaikban, mert épen ebben nyilvánul a szép iránti érzéküknek és alakitó erejüknek **első csirája**. (Olyan forma tünemény ez, mint midőn a serdülő ifjuban önálló, saját akaratának ébredése először is abban mutatkozik, hogy szeret engedetlenkedni; élvet talál benne ha kiszabott korlátain tul csaponghat.)

Azonban másfelől az is igaz, hogy a természetellenesben, mintegy a természettel dalolásban élvezett öröm, csak első **csirája** a műérzéknek, első ébredése a szellem hatalmának, de még nem a valódi művészet. Nem vonom ugyan vissza azt az állitásomat, hogy általában minden művészet tagadása a természeti valóságnak, de a valóságot nemcsak az által tagadhatjuk ha eltorzitjuk, hanem ugy is, hogy átváltoztatva megnemesitjük, azaz **kiszépitjük**. A műveltség növekedésével mindig kevesebb élvet talál az ember a természetellenes csudákban és phantasticus mesékben, másfelől a mint értelmisége érik, belátja, hogy a természettörvényei sokkal hatalmasabbak és okosabbak mint a gyermeki képzelet álmodta. (Épen mint midőn az érettebb ifju belátja, hogy az őt kötelező törvények nem korlátai, hanem saját okosságának a törvényei.) Az embert tehát egyfelől saját teremtő (vagy ha tetszik: művészi) ereje, ingerli a valóságot tagadni, másfelől értelmisége, belátva annak okosságát, azt épen hagyni parancsolja. Bármily ellenkezőnek lássék is e két kivánalom, mégis mindkettőnek eleget teszünk mindannyiszor valahányszor valamit ugy alakitunk át, hogy ez által azt tökéletesitjük. Mert mivel átváltoztatjuk, nem marad az ugy mint volt, tehát tagadjuk azt, de másfelől mégis meghagyjuk, mivel csak fokozzuk. A művészi alakitás mindkét oldalát olyan találóan fejezzük ki az „eszményités" szóval. Az „eszmény"-t egyfelől a valóság ellentéteül szokjuk tekinteni, és másfelől mégis valami magasabb, tökéletesebb realitást értünk alatta. Midőn a művészet a természeti tárgyakat eszményiti, ép oly kevéssé hagyja meg azokat természeti valóságukban mint a csudás mesék, csakhogy másképp tagadja őket. A mit a természet jól csinált, azt elfogadja, de a mi a természetnek nem sikerült, a mit az elhibázott, azt megigazitja, kiegésziti; és általában a művészet mindig tuloz, tulmegy a természeti valóság korlátoltságán. Közbeszédben is ha valaki elbeszélésében a száraz valónál többet és szebben mond el, arra épen ugy mondjuk hogy „tuloz" mint hogy „kifesti, kiszépiti" a dolgot. Igazán, minden kiszépitésnél tulszárnyaljuk a valóságot. És e tulhajtást nem hogy meglehetne tiltani a művésznek, de sőt a ki csak ugy festené a tárgyakat a mint vannak, az csupán copirozó, és nem művész volna. A művész mindig eszményit, csakhogy eszményitésében nem szétrontja a természeti valóságot, hanem megnemesiti, tulszárnyalja, s ezért az a mit alkot nem természetellenes (mint a képzelet első játékai) hanem **természetfölötti**, a prosai valóságnak fölötte álló, valami tökéletesebb.

Nem csupán azoknál láthatjuk ezt, a kiket kiválóan idealistáknak neveznek, hanem kivétel nélkül minden művész, sőt mondhatnám többé-kevésbbé minden ember képzelete tul repül a természeti ténylegesség korlátain. Nem szükség p. o. a festők közül Raphaelre, Dolcere, avvagy arra a Guido Renire, hivatkoznom, a kinek eszményi szépségei csak nem testetlen árnyakként lebegnek szemeink előtt, hanem gondoljunk csak a természet-hűségéről ismeretes Murilló koldus gyermekeire. — A spanyol festő e megszóllalásig élethű genreképei oly piszkos, rongyos, félig meztelen szegény utczagyermekeket, és oly jeleneteket tüntetnek fel, a melyeket, ha Madrid utczáin látunk, ha humanitásunk nem engedi is hogy undorral forduljunk el tőlük, de bizonyosan keserü szánalommal nézünk rájuk. És itt Murilló képein a legfinomabb salon hölgy is oly kedves élvezettel gyonyörködik bennük, hogy alig bir megválni tőlük. Természetesen az utczán hasztalan is keresnénk olyan, épen rongyaiban szeretetreméltó és szép koldus gyermekeket, minőket a művész varázsolt szemeink elé. — Azonban én elismerem, hogy Murilló olyanoknak látta őket, és ugy festetette a mint látta; csak hogy a művész mindent szebben és szebbnek lát. — Mondják hogy vannak olyan „gonosz szemü" emberek a kik, ha akár-mire rá szögzik daemoni tekintetüket, azt megrontják. Nem tudom ez mennyiben való, sokan mesének tartják, de az ellentéte igaz; t. i. hogy a művész tekintete mindent megszépit. A költő szemének van az a bűvereje, hogy a mire ránéz, azt eszményitve látja. Szokták mondani, hogy a költő vagy a festő többet lát a tárgyakban mint a prosai ember; igen mert a mit mi nem látunk meg, az az ő szeméből sugárzik a tárgyra, azt ugy nézi bele. Az alkotó képzelet az, a mely mindent saját belső világának a fényében szemlél, és a mire tekint, azt igéző szeme kiemeli a köznapi valóság porából: fel a szellem **természetfeletti** hazájába.

Bár mennyire igaz volt is tehát ama tudós állitása, a mely szerint nem kell a halálra várakoznunk, hogy a föld alá juthassunk, mert már is mélyen benne vagyunk; de másfelől azért sem kell bevárni a halált, hogy ajtaján egy a földön tul levő örök világba lépjünk, mert már most is fölötte vagyunk a földnek, már most is egy más világban élünk, a melynek első csarnoka a művészet temploma. És mégis igazuk van az embereknek, hogy ez a földi életre nézve „másvilág", „tul világ." Mert a köznapi valóságon tul kell emelkednünk, hogy hozzá följuthassunk: a föld porát lekell lábainkról verni, hogy szentélyébe léphessünk. — A szépség temploma, az egész emberiség cultusának felszentelt sátora, melyben a legnagyobb geniusok évezredek óta dolgoznak. A komoly munkában, a prosai élet zilált harczaiban elfáradt szellemek mintegy eredeti hazájukba ide térnek vissza ünnepelni. A szép szemléletében gyönyörködve gondjaiktól megpihennek, s felüdülve térnek vissza a földre küzdeni.

Ennek a templomnak két tornáczába a szobrászat és a festészet körébe vezetem be a t. olvasót. Legyen szives egy kis kéjutazásra velem tartani, s pár ezer évet át sétálni. Utunk nem leend hosszadalmas, a vasutnál is gyorsabb képzelet szárnyain repülünk, s csak a művészet nehány örök becsü remekeinél fogunk néha megpihenni.

Molnár Aladár. *)

A csiki havasok közt.

(L. szöv. a 43-dik oldalon.)

*) Örömmel közöljük t. munkatársunk érdekes czikkeit. — A tudományt népszerüsitni tudni, egyike a kitünő szellemi tehetségeknek. — Molnár Aladár nem csak a tanári pályán, hanem hazai tudományosságunk terén is legszebb reményekre jogositó ifju tehetség.

A jelen czikk elején emlitett s lapunk 47 oldalán most hozott képek magyarázó szövegét jövő számunk hozandja. Szerk.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Egy vak leány története.

— Angol beszély. —

(Vége.)

„Cecilia, hogyan szólitsalak?! Szemrehányásokat nem teszek, mert eléggé keményen megfenyitettek szenvedéseid. Elutazom — szerettelek volna még előbb látni, — de mindkettőnk állapota e vigasztól is megfosztott, — s talán ez jól is történt igy. Bár még fölgyógyulva visszajöhetnék. — oh Cecilia, mily végetlen nyomort hoztál mindannyiunkra! Ha meghidegült szived nem idegenkedik emlékezetemtől, ugy olvasni fogod e sorokat, s hinni fogsz nekik. Már majdnem a mindenható trónja előtt állék, s csak alig szabadultam a halál fenyegető örvényéből. Ez első kisérlete remegő kezemnek. Elkapatott s balul itélő nő mit tettél? Mily nagyon szerettelek, s vakon imádtalak! s mégis egy perczenyi titokteljes csalódás képes volt itéleted mérlegében lenyomni egész életem őszinteségét, tiszta szerelmemet?! Fólvilágositást Alice adhat, ő nem fog megcsalni, meg fogja neked mondani, hogy soha egy férfi szive sem dobogott oly osztatlan hévvel nőért, mint az enyém teérted! Ő meg fogja neked mondani, — de mit használ mindez? eltaszitottál magadtól, bizalmatlanság, hideg megvetés s tán gyülölettel, ez jutalmam? Szegény fivéred, boszúja életem ellen tört, — annak élete ellen, ki — mint vélé, — megmérgezte nővére boldogságát, a nyomorult ellen, kit egy becsületes férfiu bosszujára méltatlannak kell tartania. Kicsavarva kezeiből a gyilkos fegyvert, sulyos sebet kaptam. Gyülölete vérembe fült. Most ártatlannak ismer; több nekem egy fivérnél, el akar kisérni az idegen égalj alá, melytől megrendült egészségemnek javulását várom. Bár találkozhattunk volna mielőtt eltávozom, — tán örökre! Atyád mondá, hogy beteg vagy, — még mindig szeretett imádott Ceciliám, ne vedd szemrehányásnak e sorokat! Keserű s nehéz elragadtatásod egy pillanatának váltságdija. Ha csak egyszer gondolatban is hibáztam volna ellened, ugy méltónak találnám e bűntetést. Emlékezzél hidegséged s visszataszitó idegenkedésedre; most ismerem s gyászolom azoknak szomoru okát. Oh miért nem valál nyilt iránt am? még most is oly boldogok lehetnénk, mint voltunk egy rövid ideig, de legyen az Ur akaratja. A hajó, mely a tengeren túli vidékbe szállit, már indulásra készül. Isten veled!! Ha visszatérek, bár mint árnya előbbi lényemnek, — s ha egykori szerelmed föléled, akkor talán, az ég kegyelméből már a földön is egyesülendnek keményen sujtott, megalázott szíveink; — de ha nem láthatnám többé szülőföldemet, ha idegen földön kellene meghalnom, ugy tudd meg, hogy hiven hozzád s adott eskümhöz, utolsó óráimban gondolatom, imám s végsohajom neved leszen!"

* * *

S eltávozott — betegen, sebesülten, tán haldokolva hagyta el hazáját, s vesztett vére minden cseppje most lelkemet égeti. Atyám nem engedé, hogy még egyszer láthasson, egészsége sokkal gyengébb volt, semhogy elviselhette volna borzasztó állapotom látását. Örjöngésem előtte eltitkolták; s csak akkor hallgatott atyám tilalmára, midőn ez azt állitá, hogy a tilalom tőlem jön, s igy még e perczben is önző- hidegnek tart. Atyám jó reményekkel s azzal biztat, hogy felgyógyuland, s visszatérve még boldogok lehetünk; erre csak hallgatni s zokogni tudok. Nem szabad zúgolódnom, mert nagyon is igazságos a büntetés, melyet a mindenható bűnös lelkemre mért. Még egy kinos próbát kelle kiállanom — a találkozást Aliccel. Ő is atyám házánál volt, de nagy gyengesége által szobájába számüzve. A mint erőm engedé szent kötelességnek tartám meglátogatni a szegény szenvedőt. Megrémültem betegsége borzasztó haladásán. Nagy üveges szemei a fájdalom és bánat oly tekintetével fordultak felém, mely mélyen szivembe hatott. Könyekre fakadva fogadtam el forró, kiaszott kezeit, melyeket elém nyujtott. Igen — nagyon is világosan láttam benne történetem egy uj áldozatát. A halál ijesztő gyorsasággal közeledett martalékához. Sok vért vesztett, s hangja oly gyönge s megtört volt, hogy csak nehezen érthetém beszédét. Ágyához vonva kezemet szivére tevé, erőltetett suttogással mondva: „Itt az önvád, az adja meg az utolsó döfést." Azután vánkosa alól egy számomra készitett iratot vont elő, kérve, hogy azt, ha egyedül leszek, olvassam el. Elolvasám. Egy heves, elkapatott és szerencsétlen sziv képét vázolta az, melynek hibáin is meglátszanak az erény s igazságszeretet nyoma; festé egész lelki állapotát, szerelmes, meggondolatlan s bánatos szivét. Férjemet a tisztaság angyalának nevezé, ki magasan lebeg a szenvedélyek fellegei fölött, melyek az ő láthatárát elboriták. Ama talányos jelenetről is említést tőn gyógyithatlan fájdalma e kifejezésével: „Még a jelen pillanatban is — irja Alice — midőn halálos ágyon sinlődöm, a földi érzelmek csak ködként környeznek, s tudván, hogy nemsokára elköltözöm a túlvilágba, amaz emlék nyomasztó súlylyal nehezedik szorongó lelkemre. Ha nem is egészen őrült, de bizonyára teljes eszméletnél nem voltam akkor. Megelőző estve igen nagy adag mákonyt vettem magamhoz, mely a helyett, hogy elaltatott volna, felingerlé s tűzként hevité idegeimet. Clinton csak nehány perczczel hirtelen megjelenésed előtt jött haza; bizonyosan sürgős dolgai lehettek, mert bár szokás szerint nyájasan társalgott velem, mozdulatai a legnagyobb sietséget árulták el. Épen el akará hagyni szobámat, midőn az ingerlő szer következtében még nagyobb fokban törtek ki rajtam azon görcsök, melyeknek gyakran valál tanuja. Segitségemre sietett, felhasznált minden üditő szert, nem tudom mit beszélhettem eszméletlen állapotomban, de midőn magamhoz jöttem, több heves kitörésre emlékszem, melyeket ajkaim kiejtettek. Végső perczemnek hivém azt, s minthogy karjaiban nyugodtam, örömest haltam volna meg. E hiedelemben oly fekete bűn volt-e egy pillanatig könnyitni szivemen, kilehelni szerelmemet?! — Cecilia, férjed erre iszonynyal fordult el tőlem. Iránt adi oszthatlan s kizáró szerelmét emlité; arczkifejezése szigoru és szemrehányó volt. Azután kétségbeesésemet látva, a könyörület győzőtt szigorú elvein s gyengéden iparkodott csillapitani túlfeszült s fölzaklatott szellememet. Szavaiból testvéri vonzalom, barátságos szánalom s keresztényi intelmek szólottak hozzám. „Mindenekfölött pedig — mondá, — igazi barátnéja Ceciliának, ő áldozatkész szeretettel fogja megosztani sorsát." „Soha, — kiáltám, — soha! ő gyülöl, s kell, hogy gyülöljön," s a szidalmazott nő megjelenése szakasztá meg örjöngő kifakadásomat. Ismered a szomorú eseményeket, melyek ezután következtek. Azóta egy pillanatnyi nyugalmam se volt; öntudatom scorpióként mardos, éjjel nappal ég szivem s forr fejem. Az Ur mondá, hogy „a bűnösnek nem leend nyugalma," s ez rajtam valósult, bár vétkem nem volt szándékos. Ha csak egyedül magam boldogságát mérgeztem volna meg, — de a nagy pusztitás, a végetlen nyomor, mely lépteimet követé!! Borzadok, sirok, kiaszott kezeimet bocsánatért esdekelve emelem az égre, azon örök hatalom felé, melynek törvényét szegtem meg. Feléd, kinek földi mennyét, boldogságát rontottam le, forditathatom-e lankadt szemeimet? remélhetek-e bocsánatot? S feléje, kit szülőföldéből számüztem, kit megfosztottam férfiereje szépségétől — oh! érzékies por s hamu." — Itt szakadt félbe Alice irata, s a papir könyeinek sürű nyomait viselé. Alkalmasint e szavaknál emészté fel a szenvedély a „por s hamuban" rejlő szikrát. Szegény Alice, bár a kegyes ég ugy bocsátana meg, mint én neked! Haladj nyugodtan a halál árnyékos völgyén keresztül azon hon felé, hol szenvedélyek többé nem ostromolják a szivet, s hol fájdalom s a bánat ismeretlenek. De én, én is miért élek remény vagy kétségbeeséssel? Naponta tudósitásért esengek férjemről, s mégis rettegek tőle. Ha éjente féktelen vihar zúg, reszketek férjemért, s ha a csillagoktól kérdem, hazatérőben van-e már, ismét reményt s vigaszt lelek fényes ragyogásukban.

* * *

Itt rögtön végeszakadt Cecilia naplójának. Egy idegennek, ki később szoros barátságban élt Clintonnal, jutott a szerep e szomorú történet befejezését közölhetni.

„Az 18** év tavaszán beszéli ez — gondolatokba merülve ültem a hajó fedélzetén, mely uj rendeltetésem helyére szállitandó volt; mélázva tekinték a habok hánykolódása — s a gépezet vaskarjainak erőlködésére, mig gondolatim messze előre röpültek. Ekkor pillantám meg először Ceciliát, Clinton nejét. — E merengés közt tekintetem egy ifju nőre esett, ki egy éltes úr karjára támaszkodva járt föl s alá a fedélzeten. Mindannyiszor melletem kelle elhaladniok s én némi érdeket érezvén, a hajó karfájára dőlve, megtartám előbbi helyzetemet, nehogy sétáikban zavarjam. Valami kimondhatlanul érdekes és vonzó volt ama nő vonásaiban; egyszerű útiöltözék simult karcsú termetéhez, szemeit egy zöld ernyő védte, mely ugyan eltakará vonásai egy részét, de mégsem rejtheté el finom arczát, melynek átlátszó tisztasága s halványsága rendkivüli vonzerőt kölcsönzének neki. Nem viselt kalapot, fátyol sem fedé fejét, mert a nap a hullámok éleit aranyozva mélyen hajlott már nyugat felé. Hófehér, nemes homloka, mint egy festett madonnáé emelkedett a zöld ernyő fölött, csillogó fekete hajzattól környezve, melynek dús fürteit egy keskeny aranyos szalag fűzte össze. Később tőlem kis távolban leülve, egy mint látszott már megkezdett társalgást folytattak. Hangján meglátszott, hogy beszélgetésük tárgya szomorú lehet. — Épen az X**i öbölbe értünk s járművünk erősen hánykolódva küzdött a hatalmas hullámok árja ellen. Most a nyugati oldalon épen a lángbaborult láthatáron egy hajó árbocza merült fel. Gyorsan látszott közeledni duzzadt vitorláival. Az öreg úr figyelmeztetésére társnője fölemelé zöld ernyőjét, egy oly édes szempárt fedvén fel, melyeknek olvasztó, fájdalmas tekintetét soha sem felejtendem el. E közben közelebb szorulva utitársához feszült figyelemmel kiséré a hatalmas jármű minden mozdulatát, mely észrevehető gyorsasággal közeledett. Fölkelt, és a hajó karfájához támaszkodva hajolt előre, s szemei oly izgatott fénynyel csillogtak mint a naparanyzotta hullámok fodrai. Már oly közel értünk, hogy a másik hajó fedélzetén egyes alakokat lehetett megkülönböztetni. Most járművünk kissé került, helyt adva a másik nagyobbnak, mely oly zajjal közeledett, hogy elnémitá a beszélgetők hangját. Bennem is élénk érdek támadt azon hajó iránt, mely annyira vonta magára utitársaim figyelmét. Már tisztán láthattam egy magas férfialakot, mely külön, elválva a többi utasoktól állott a fedélzeten. A kellemes idő daczára bő köpeny fedé vállait, mely körülmény valamint halvány arcz szine tanusíták, hogy csak nem rég gyógyulhatott ki valamely nehéz betegségből. Mindkét jármű gyorsaságánál fogva csak egy pillanatig láthattam azon alakot, melylyel azonban később szorosabb viszonyba kelle lépnem. E perczben amaz érdekes nő villámgyorsasággal ugrott a karfa padjára s messze kitárva karjait éles sikoltással hajlott ki. Csak egy pillanatra láttam a hajó szélén lebegő alakját — feléje rohantam, hogy a veszélytél óvjam — de egy tompa zuhanás a habokban, melyek a gyönyörű alakot eltemeték, véremet fagyasztá meg ereimben. „Irgalmas Isten" — kiáltott fel az aggastyán, — „mentsétek meg! Cecilia, egyetlen leányom!" azután eszméletlenül rogyott össze. Ruháimat levetni s a szerencsétlen nő után, ki annyira érdekelt, ugrani, csak egy percz műve volt. De fájdalom! minden erőmegfeszités hasztalan volt. A felkorbácsolt hullámok megtörték karjaim erejét, nem csüggedtem ugyan, de már alig voltam képes fóntartani saját életemet, melyet oly készségesen koczkáztattam a szegény áldozat megmentéseért. — Nem is kisértem meg ama fájdalom vázlatát, mely a szerencsétlen atyát fogta el. Nem hagytam őt el mig haza ért. Mily irtóztató jelenet várt ott reá! A boldogtalan férj s testvér ott voltak, s epedve várták a szeretett lényt, melynek szenvedélyes hevessége ily borzasztó véget vetett. Clinton volt ama halvány férfiú, kit a hajó fődélzetén pillanték meg. Mint ő maga mondá a hullámok ragyogása vakitá szemeit s nem engedé látni azon édes vonásokat, melyek szivébe vésve, mindenütt kisérték, a zajgó habok s gépezet moraja elnyelték az éles sikoltást — igy haza vitetett a nélkül, hogy itt találta volna ama tárt karokat, melyek az összecsapó hullámok közt is még ölelését keresék. Sok fájdalmas jelenet tanuja voltam, de ilyet még nem éltem át. A szomorú események, melyek összehoztak egymással, forróan kapcsoltak a szerencsétlen családhoz. Clinton a férfiak remeke volt; fölgyógyulva bár soha sem veszté el sebét s különben is meglátszottak rajta hosszas betegsége következményei. Arcza soha sem mosolygott, s jelenlétében én sem mosolyoghattam. Ritkán beszélt s csak egyszer ejték ki ajkai Cecilia nevét. Ezt egy viharos

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

sötét éjjelen tevé, midőn különösen roszul érezte magát s egyedül voltunk. Ekkor adá nekem hű barátságom jutalmául Cecilia naplóját, melyből ez adatokat vettem. Ugyanazon éjjel szűnt meg élni. Ekkor először tapasztalám, mi mély lehet az emberi bánat, s mily hű a szerelem emléke.

Alice már rég előzte meg e két áldozatát. Igen az ő áldozatait! Ha őrizkedett volna egy tiltott szenvedély táplálásától, még élne az angyali alak, mely most mélyen a hullámok alatt nyugszik — és élvezné a szerelem s boldogság édjét. De ki másíthatja meg a Mindenható akaratát?? —

László Zsigmond.

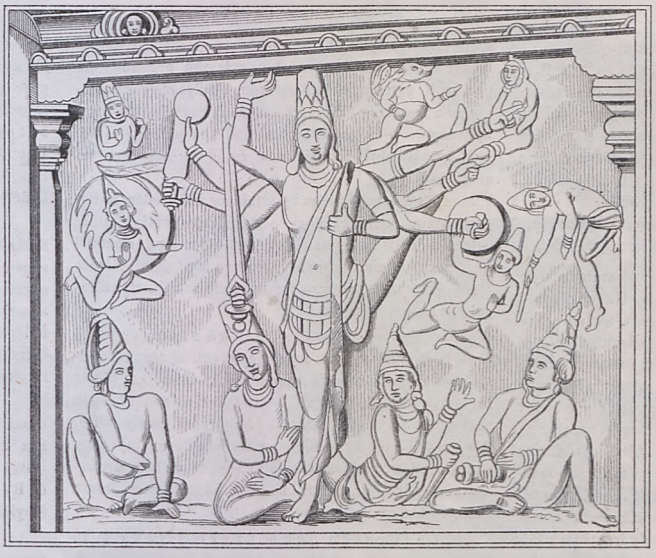

1. Mahamalajpur.

(A képzőművészetek történetéhez.)

Kivándorló cserkeszek.

(Képpel.)

A kaukazusi hegység népei, és köztök főleg a cserkeszek, hős függetlenségi és szabadság harczai által az egész művelt világ figyelmét vonták magukra. Ős időktől fogva tudták függetlenségüket fentartani. Cyrus és Mithridates, Nagy Péter és a hatalmas Nadir-shah hasztalanul fáradoztak legyőzetésökön. S ki ne ismerné az utolsó évtizedekből a rajongó hős, próféta és rettenthetlen bátorságú Shamyl szultán életét, ki kora ifjuságától tragikus végeig a háboru véres mesterségét üzé, és ki annyiszor súlyosan megsebesülve csodálatos módon menekült népei elnyomóinak kezéből, míg végre ő is tapasztalta, hogy sokszor a legnemesebb törekvés is szomoru véget ér.

Fogsági élete a legnagyobb részvétet kelté minden nemesebb érzésü ember keblében, és a kalitkába zárt oroszlán tiszteletet gerjesztett halálos ellenségeiben is.

Az ujabb időben történt leigázás után, népe inkább odahagyja az ősidőktől fogva függetlenül birt drága hazát, semhogy rabigába engedje magát hajtatni.

A cserkeszek ezrenkint vándorolnak ki Török-országba, és a szultán szivesen fogadja szerencsétlen hitsorsosait, és gondoskodik letelepitésökről. Hidayet Effendi, török őrnagy, ezelőtt nehány héttel tért vissza Rodosto vidékéről, hová mintegy 300 cserkesz család letelepitésének ügyében volt kiküldve. A telep mintegy tizenkét mérföldnyire Rodostótól egy két folyótól átszelt sikságon fekszik, és a török kormány reményli, hogy a bevándorlók dohányt fognak termeszteni, mire a föld rendkivüli termékenységénél fogva igen alkalmas.

Képünk is ily kivándorló cserkeszeket ábrázol.

D. Gy.

TÁRCZA.

Egyletek és közintézetek.

(Magyar tudományos akademia.) Mathematikai és természettudományi osztályülés. Elnökül: Gr. Dessewffy Emil. Tagok s hallgatóság rendes számmal. Hantken Miksa lev. t. székfoglalóját tartja a Buda-Esztergomi vidéken szerves testek által képződött közetekről. Utána Vész Armin fejt meg egy kérdést a leirati mértanból. Mindkét értekezés szorosan tudományos, s igy daczára Vész ur világos modorának, s ritka csinosságu megnyerő előadásának, mi laikusok nyiltan bevalljuk, hogy nem értettük, s hisszük, hogy a nagy közönség sem találálná érdekesnek az illető tárgyak részleges fejtegetését.

Az akadémia költségvetése az 1865-ik évre.

Az akadémia alaptőkéje, lelkes hazafiak alapitványai, hagyományai és adakozásai által a közelebb lefolyt évben is gyarapodott. Ezen szaporodásokkal az alaptőke 1,110,167 ft. 69 krra emelkedett, mely öszletből azonban némely tőkék a bérház épitésébe fordittatván, az alaptőke állása 1864. deczember utolsó napján 1,100,938 ft 69 kr és 800 arany volt. Az 1864-ki költségvetésben a remélhető bevétel 58,500 ftban volt felvéve, azonban valósággal bevételett 59,150 ft 20 kr. A bevételek közt ugy értesülünk, hogy az eladott könyvekből 3357 ft 86 kr jött be. Az akadémia kebelében működő öt bizottság 11,650 forint helyett a mennyi a költségvetésben fel volt véve, valósággal 12,538 ft 26 krt adott ki.

A bizton remélhető bevétel a folyó évre 64,306 ft 46 krnyi öszletben van felvéve.

A kiadások öszlete pedig 60,515 frtban állapittatott meg.

Ez öszletből a rendes tagok, tisztviselők és szótárszerkesztők fizetésére 17,300 ft. az irodai személyzet fizetésének szaporitására (egy kinevezendő kiadó és főjavitnok eddigi fizetéseinek felemelésével) 700 ft, cselédek bérére (tekintettel most már a palota szükségeire) 2000 ft esik. A jutalmak (feltéve, hogy az ez évi jutalmuk mind kiadatnak) összesen 675 db aranyat vesznek igénybe, nem számitva bele a 300 ftos női dijakat, s az Első Magyar Biztositó Társulat 1000 ftos nemzetgazdasági jutalmát. Nyomtatásra, metszetésre, rajzokra, kötésre az összes Akadémiát illető kiadásoknál (Évkönyvek, Értesitők stb.) 4000 ft, s e kiadások irói dijaira 300 ft van felvéve. A bizottságok azonban külön budgettel rendelkeznek. Részökre, bele számitva szerkesztőik, előadóik fizetéseit is, összesen 13,115 forint van ez évre megállapitva. Ez öszletből illeti:

2. Nimrod, király.

3. Nimrod, sasfővel.

(A képzőművészetek történetéhez.)

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

a) a történelmi bizottsagot . . . . . 3000 ft.
b) a természettudományit . . . . . 3000 ft.
c) az archaelogiait . . . . . 2000 ft.
d) a statistikait . . . . . 1800 ft.
e) a nyelvtudományit (a nyelvemlékek kiadási költségeivel) . . . . . 2000 ft.

Azonban a történelmi bizottságnak, a fentebb irt összeleten felül, a nápolyi anjoui regeták s egy nagy érdekü hazai levéltár másoltatására 1000 ft. van rendelkezésére adva; s a mathem. és természettudományi bizottság a Nagy Károly rendes tag által adott 315 fttal is rendelkezik, a fentebb érintett kerek öszleten kivül.

Tudományos folyóiratokra, könyvek szerzésére mindössze csak 1000 forint jut. (P. N.)

(A Kisfaludy-társaság) szerdán (január 25.) tartott havi ülésében Egressy Gábor olvasott a „Szinészet könyvéből" egy önálló részt, mely a „Koszoru" legközelebbi számában fog megjelenni. A társaság, valamint előbb a szinházi közönség, örömmel üdvözlötte körében a sulyos betegsége óta először megjelenő tagját, és az érdekes alapos tanulmányu felolvasást nagy tetszéssel fogadta, a szerzőt többször megéljenezvén.

A titkár bejelenté gr. Csáky Albin, gr. Csáky Kálmán és Lónyay Gábor urak alapitványait; az igazgató pedig bemutatta Hamlet forditását Ács Zsigmondtól, mely birálatra adatott, és Török Károly népköltészeti gyüjteményének felajánlását, mely iránti intézkedés Gyulai Pálra, mint a népköltészeti gyüjtemény szerkesztőjére bizatott. Az igazgató jelentése szerint a pártoló tagok száma a mult évvel is szép számmal szaporodott, és a társaság reméli, hogy az nemsokára annyira fog növekedni, mikép a könyvkiadási vállalat teljesen ki fogja magát fizetni. A Kisfaludy-társaság megérdemli a pártolást annyival inkább, mert ugyanazon ülésben határoztatott el, hogy legjelesb iróinkat fogja felkérni azon regények megirására, melyek a pártolói könyvilletményt kiegészitik. Azután zárt ülésben, a pályaművek és egyéb a febr. 6-án tartandó ünnepélyes közgyülésre vonatkozó tárgyak felől tanácskozott a társaság, és legközelebbi zárt ülését, melynek főtárgya az uj tagok választása lesz, febr. 1-én, délutáni 5 órára tüzte ki. —ü—

Irodalmi és művészeti mozgalmak.

(Szalay László „Magyarország Története"-nek) folytatására mint báró Eötvös József ő mltga — a Szalay-árvák gyámja — mind pedig a kiadó Lauffer Thali Kálmán akadémiai tagot, s belmunkatársunkat szólitá fel. — A szintén Szalay által sajtó alá rendezett Károlyi Sándor önéletirásához és a szathmári béke történetéhez is Thaly irta meg a bevezetést. Ez utóbbi mű mint jelentők, Heckenastnál legközelébb megjelenik.

(Vörösmarty-szobra), melyet ifj. báró Vay Miklós mintázott, már ki van öntve és vésdelve, úgy hogy a kitüzött időre minden akadály nélkül föl lesz állitható Székes-Fehérvárott.

(A Magyar Gazdasszonyok Hetilapjában) egy uj regény kezdetét olvassuk, e czim alatt: „Egy gazdasszony levelei." Szerzője, jegyzi meg a „Koszoru" — nincs megnevezve, de, ha e mű nem valamely régibb jelesünktől származik, akkor oly szabásu uj tehetséget sejtünk benne, kit méltán üdvözölhetünk az irodalmi pályán.

(Fellner-Kalmár Róza) előfizetést hirdet „költeményeire", melyeket kivált a magyar hölgyek pártoló szeretetébe ajánl. Előfizetési ára 1 ft, diszkötésben 2 ft; a pénzek febr. végéig a költőnőhöz, Pest, ösz-utcza 4-dik szám a. küldendők.

Budapesti hirek.

(A joghallgatókat segélyző egyletiből.) Nem csalódtunk reményünkben, midőn megjósoltuk, hogy e tánczvigalom mind fényére mind pedig nagy részvétre nézve, kevés versenytársra fog találhatni. Ha a redoute helyiségeit tündérpalotának és tündérkertnek neveznék, az igézö tündérek csak ez este népesitéik meg azt valóban. — Az előkelő családok általánosan a jogászbállal határozák megkezdeni a farsangot, de másfelől csaknem minden osztály méltóan volt képviselve.

Képzelheti a t. olvasó a bál népességét, ha megemlitjük, hogy a helyiség majd minden zugában tánczoltak, nem mondunk túlságot, ha állitjuk, miként egyszerre 600 pár is tánczolta a csárdást.

Ki sorolhatná föl azon szépek neveit, kik e tündérestélyt oly széppé varázsolták? Elmondhatjuk, hogy a kecs és bájnak megható koszoruját képezék!

A „jogász" név ez idén sem téveszté el hatását, és a haza szép reményei nemcsak a főváros, hanem a vidék kitünőségeit is körébe varázsolá.

E nagy részvét eredményezé, hogy az egylet részére mintegy 3000 frt tiszta jövedelem maradt. Ily eredményt ritkán lehet felmutatni, valamint évtizedek óta nem volt oly fényes és élvezetdús estély, mely mindenesetre a rendezők fáradhatlanságának tagadhatlan bizonyitványa. — Vigalom végén a bál ünnepelt háziasszonyát gr. Károlyi Edénét zene és éljenzések közt kisérék le.

Ha a haza ifjusága ily általános lelkesedést tudott gerjeszteni, hisszük, hogy a képzőmüvészeti társulat jelmezes bálja is egyfelől sajátos ujdonsága, másfelől nemes czélja miatt hasonló részvétre fog találni. Nemes törekvési ifjuság, virágzó tudomány és müvészet, csillagai egy nemzet jövőjének!

(Az akademiai titkárválasztás.) Múlt hó 26-án tartatott azon rendkivüli akadamiai gyülés, mely különösen és csupán titkár-választás végett hivatott egybe. Az igazgató, — tiszteleti és rendes tagok szavazatainak összes száma 42-re ment, mely közül Arany Jánosra 30 szavazat esett, és igy nagy szavazattöbbséggel választatott meg, és mélyen megindulva megható szavakkal mondott köszönetet az iránta tanusitott nagy bizalomért.

(A Pesten lakó szerb ifjak) f. hó 18-án „beszedát" rendeznek, melynek jövedelméből két harmadot az ujvidéki szerb szinháznak, egy harmadot pedig az egyetemi segélyegyletnek adnak.

(A magyar irók segélyegylete) múlt hó 11-ikén tartott választmányi gyülésében két rendbeli nagylelkü adomány jelentetett be: Bezerédi Istvánné asszonyságé, ki régibb alapitványát most 1050 frttal nevelte, s gróf Teleki Domokosé, ki a „Hóra Támadás története" czimü müvének tiszteletdiját, 250 ftot, csatolta előbbi alapitványához. A választmány mindkét alapitónak jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott, annyival is inkább, mert ez mindkettő az alapitványi összeget jóval meghaladó adakozás. Az egylet segélyében jelenleg tizenhét család részesül: többnyire meghalt iróink özvegyei és árvái, kik közül soknak talán egyedüli jövedelem forrása az egylet segélye. A közönség pártolásától függ az egylet hatáskörének nagyobbitása, és azt hisszük, lesznek még sokan, kiknek neveit a fentebb emlitett két nemes pártfogóéval fogjuk egy koszorúba fűzhetni.

(Gyászhir.) Tóth Nep. János orvostudór a mult hó 23-án hagymázban, orvosi hivatásának áldozata lett. Az alig férfi korba lépett, és már szép hirnevet szerzett orvos halála, nagy részvétet keltett, mit a diszes, templomban megjelent rendkivüli számos halotti kiséret bizonyitott be. Ernyedetlen szorgalom és nemes ambitió folytán, 32 éves korában orvos sebész tudór, szülés-mester, okleveles műtő, egyetemi m. tanár, és a Rókus-kórház elsőd orvosa volt. Mennyi szép remény szállott a korán elhunyt jelessel a hideg sirba. Nyugodjanak békével porai!

(Az országos épitészeti-igazgatóság) a napokban tartatott vizsgálatot a lipótvárosi templom épitésénél 1864-ben végrehajtott munka felett. A vizsgálat eredménye az épitési számadásokkal együtt fel fog terjesztetni a nm. magyar kir. helytartótanácsnak, hogy aztán a vallási alapból az évenként engedélyezni szokott összeg folyóvá tétessék.

(A „Magyar gazdasszonyok egylete" által) 1864-ik évi dec. 20-ára tervezett sorshuzás f. év márczius 1-ső napjáig napoltatott el, miről az egylet buzgó titkára Sztupa György úr következőleg értesiti a közönséget: „A Magyar gazdasszonyok egylete, felsőbb helyről nyert engedelem folytán, 1864-ik évi dec. 20-ra tervezett sorshuzásnál — a nagyszámmal visszaküldött sorsjegyek elértékesitetése végett f. év márczius 1-ső napjáig elnapolta, midőn ezt ismételve ezennel köztudomásra hoznánk, felkéri az egylet mindazokat, kik még elárusitás végett sorsjegyekkel birnak, hogy a czélba vett jótékony intézet előmozditása tekintetéből azoknak értékesitésében fáradozni, és a befolyt összeget febr. hó 15-éig, valamint a nem reményletett megmaradt sorsjegyeket beküldeni szivesked jenek: — ugy azok, kik a sorshuzásra nyeremény-tárgyakat szántak, kegyeskedjenek azokat egyenesen az elnökköz Damjanich János özvegyéhez (papnövelde-utcza 1. sz.) czimezve szállittatni. — Végre értesittetnek mindazok, kik még sorsjegyeket szándékoznak birni, hogy az elnökségnél vagy a pénztárnoknál megrendeléseiket megtehetik. — Lehetetlen hinnünk, hogy az ernyedetlen nemes fáradozásu egyletnek ez ismételt felhivását a legszebb siker ne kövesse, lehetetlen hinnünk, hogy a haza nagy közönsége elfeledte volna már a magyar gazdasszonyoknak a mult inségteljes évben tanusitott tetteit, és jelenben is ne siessen előmozditani jótékony törekvését! — Midőn e sorokat irjuk, a magyar gazdasszonyok egyletének azon uj nemes tettéről értesülünk, miszerint az országos ev. árvaegyletet 100 frtnyi uj évi adománynyal örvendeztette meg. Egy okkal több, hogy a közönség tömeges pártolása által a lehetőleg előmozditsa az egylet üdvös müködését.

(A pávaszigeti dalcsarnok) felépithetését Pestváros tanácsa következő feltételek mellett engedte meg: a csarnokban csak egyes jelenetek, vagy egyenesen e szinpad számára irt egy felvonásos darabok adassanak, s nem lesz szabad a városi szinház tagjait felléptetni, a szinpadot a nézőhelytől csak egy bársony függönynyel szabad elválasztani; s végre a belépti dijjak meghatározását a hatóság magának tartja fenn.

(A pesti jótékony nőegylet f. é.) február 11-diki álarczosbáljával összekötendő sorsjátékhoz nyeremény tárgyakat ajándékoztak: Lauffer testvér urak 39 kötet igen értékes könyveket, Schäffer és Réthy helybeli fényképész urak 166 kisebb nagyobb fényképeket.

(A városi redout bérlői) a farsang utolsó éjjelére, ezüst sorsjátékkal egybekötött tánczvigalmat terveznek. A sorsjáték jövedelme a lipotvárosi templom épitési alap, a városi árvaleány intézet, az evang. árvaház, s a pesti izraelita község jótékony intézetei között fog kiosztatni egyenlő arányban. A nyeremény tárgyai többféle ezüst eszköz és szerelvény, mind Granichstädten arany- és ezüst ékszertárából. A fő nyeremény egy 600 ft értékü ezüst ékszer 12 személyre, a második főnyerő egy pár 200 ft. értékü két águ ezüst gyertyatartót kap. A sorshuzás a bál folyama alatt fog végrehajtatni. Kiadatik 12,000 sorsjegy 50 krjával, 120 sorozatba osztott 100 — 100 sorsjegyel és nyereménynyel. A kisorsolásra szánt tárgyak a tánczvigalmak alkalmával közszemlére ki lesznek állitva.

(A pesti sakk-egylet január 22-én tartott közgyülésén) Széchényi Ödön grófot elnökké, Erkelt alelnökké, továbbá Wilmerst és Löwenthalt tiszteletbeli tagokká választotta. Az egyletnek 76 tagja van.

(Pesti boulevardok.) A „Pesti Napló"-ban olvassuk: „hogy a pestvárosi mérnöki hivatal több kőbánya-tulajdonost és szállitót költségvetés-készitésre szólitott fel a vácziút és országútnak boulevardokká átalakitása ügyében.

Vidéki hirek.

(Tököly Sabbás) ünnepélye Debreczenben is, a főiskolai előjáróság és ifjuság jelenlétében, megható alakban megtartatott. A „Hortobágy" irja, hogy a végrendelet értelmében, az alapitványi tőke kamatjának csak fele levén évenként kiosztható, három egyenlő részben tiz tiz frtal jutalmaztattak: Nagy Ferencz, Oláh Gyula és Jenci István, mint az énekkar kitünő szorgalmu tagjai.

(Kaposvárott segélegylet van alakulóban,) mely már is 600 aláirót számlál, az alapszabályok megerősités végett felsőbb helyre már fölterjesztettek. A szegénység enyhitésére a legbiztosabb mód minél több segély-egylet alakitása.

(Zala megye lelkes hölgyei,) Botka Hertelendy Polin urnő inditványára és vezetése mellett, diszes szönyeget himeznek Deák Ferencznek.

(A debreczeni jogakadémia egyik tanárává) Kovács Ferencz losonczi ügyvédet választák.

(A kolozsvári jótékony nőegylet) jan. 26-án tartá első álarczos bálját a város tánczteremben. A vigalom igen népes volt, alig lehetett a körsétákat tenni a népes sokaság miatt.

(A pesti biztositó-intézet) főügynökül Szeged és vidékére Osztrovszky József urat választotta meg, s mint halljuk, e választást az illető el is fogadta. A főügynökséget hazai uj biztositó-intézetünk jobb kezekre alig bizhatta volna.

(Kálmánczа helysége) takarékmagtárt állit azon összegből, melyet gr. Batthyányi Lajosné, Somogy-megye jégkárt szenvedett lakosainak küldött volt kiosztás végett.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

Kivándorló csorkeszek. (L. szövegét a 47-dik oldalon.)

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

(A soproni takarékpénztári részvény-társulatnak) folyamodványa folytán, mint halljuk, felsőbb helyről megengedtetett, hogy ezen társulat 50 frton felüli betétcleket 5%-nyi kamatozásra elfogadhasson, a 4% betételekre nézve rövidebb felmondási határidőt megállapitson, s a jelzálogi kölcsönöknek évi 10%-nyi törlesztéssel leendő visszafizetését követelhesse.

Külföldi hirek.

(Napoleoncsászár dajkája ésrajzmestere.) Bure asszony a császár dajkája, nem rég halt meg Párisban nyolczvannégy éves korában. Fia, ki a császárral egy emlőből szítta a tejet, magas állásu tisztviselő az udvarnál. Ugyanez időben halt meg Drezdában Sparmann Károly Keresztély nevü öreg müvész, ki 1824-ben Napoleon Lajos herczeg (a mostani császár) rajzmestere volt, és e minőségben a nyarat Arenbergben, a telet pedig Rómában töltötte tanitványával, kinek vezetése alatt nagy haladást tett. Egész életén át a mester becses kincs gyanánt őrzött egykori tanitványának egy sajátkezüleg hozzá irt levélgyüjteményt.

(A híres janinai Ali basa) utolsó fia közelebb halt meg Scutariban. Atyja tragikus vége óta a török kormánytól oly nyugdijt kapott, mely után és kis birtoka jövedelméből tisztességesen élhetett volna; de nagy fösvénységénél fogva a legközönségesb szükségektől is megfosztá önmagát, koplalt, fázott, rongyos ruhában és mezitláb jart, és nyomorultan halt meg egy roskadozó házban

(Tennyson Alfred,) a költői müvéről minálunk is jól ismert angol „poeta laureatus-ról" a lapok azt a hirt közölték, hogy a baronet méltóságára emeltetett volna. Most azonban e hirt egy tekintélyes angol lap megczáfolja, ámbár, Scott Walter óta, teszi hozzá, senki sem volt érdemesb e kitüntetésre. Tennyson jeles költő, gazdag ember, nem homályositja nevét mint Southey Robertét a politikai elvek változtása, és azonkivül a Moxon régi és elökelő család közel rokona.

Zene.

(Liszt Ferencz levele a pest-budai zenede elnökéhez b. Prónay Gábor urhoz.) A pest-budai zenede 25 éves ünnepélye, mikint értesülünk, Szent István-napjára halasztatott el, és remélhető, hogy ezen zene-ünnepélyt Liszt Ferencz fogja jelenlétével disziteni, mi végett a pest-budai zenede bizottmánya a szükséges lépéseket meg is tette. L. F. levele pedig magyar forditásban a franczia eredeti után következő:

„Elnök úr! Azon megtisztelés, melyben deczember 19-ről kelt levelében foglalt meghivása folytán részesültem, a legőszintébb hálára kötelez.

Ugyanezért, szabadjon önnek e felett a honfitárs és legjobb akaratú müvész legőszintébb érzeményei kifejezésével köszönetet szavazni. A pest-budai zenede megalapitásában (1840) némileg magam is részt vevén: nagy örömömre szolgálna ha önnel együtt, báró úr, ünnepelhetném meg annak negyedszázados évnapját meghivása szerint, s ez alkalommal üdvözölhetném önt a nevezett intézet által kivivott sikerteljes eredményekért, melynek az a kedvező előnye van, hogy az ön elnöklete alatt folytathatja működését. Fájdalom, attól kell tartanom, nehogy egy bizonyos előretett, s igen lekötelező eligérkezésem meggátolja, megakadályozza jövő május hóban Magyarországba való jövetelemet, — mi is reám nézve sokkal nagyobb veszteség volna, mint bár ki másra.

Ön báró úr! szives volt levelében „Szent Erzsébet" czimü legendámról megemlékezni. Ezen müvem által, mely iránt különös ragaszkodással viseltetem, egy uj dicsénekkel reményltem hozzájárulhatni a „drága szent" égi malasztjának s megható erényeinek eszményitéséhez, ki Magyarországon születve rövid életét távol a hazától töltötte, s meghalt Thüringiában, hol magam is tizenkét évet töltöttem.

Ha valaha ezen zeneköltemény némi kedvező fogadtatásban részesülne Magyarországban: felette boldognak érezném magamat. De ez esetben mindenekelőtt magyarra kellene leforditani a német szöveget, mely munka — hogy a czélnak megfelelő legyen — kissé több időt s oly szakértő zenész gondos vezetését venné igénybe, ki a leforditandó szöveget a vezérkönyvhöz képes alkalmazni.

Ezenkivül, mielőtt e mü előadása foganatba vétetnék: szükséges volna eleve gondoskodni s biztonságot szerezni a hozzá megkivántató magány és karénekesekről, nemkülönben a kellő zenekari személyzet közreműködése s jóindulata felől körülbelől olyan mérv és modorban, mint 1856-ban történt, esztergomi misém előadása alkalmával.

Legyen meggyőződve báró úr! hogy legőszintébb vágyam minden tőlem kitelhető módon megfelelni jóindulatu hajlamainak s fogadja mély tiszteletem s nagyrabecsülésem őszinte kifejezését, melylyel maradtam.

Báró úrnak alázatos szolgája
Liszt Ferencz.

Róma, jan. 3-án 1865.

Breslauban Leuckart kiadványai közt nem rég jelent meg az ó világ s középkor zenetörténetének első kötete. Rövid áttekintés után többek közt azt találtuk e kötetben, hogy ez eddig elfogadott vélemények ellenére a görögöknél mai értelem szerinti harmoniai ismereteket tulajdonit, s ezt részint a régi irókból, részint elmélkedés utján igyekszik bebizonyitni. A második kötet husvétkor fog megjelenni. Egy egy kötet ára 3 frt.

Thayer Sándor hirneves amerikai zeneliterator kineveztetett triesti consulnak. Ez irótól nemsokára világot látand Beethoven életirata.

Nemzeti szinház.

Jan. 20. „Nyolczadik pont" vigjáték 1 felvonásban. Murger Henrik után; és „A felolvasó nő," vigjáték 2 felvonásban. Franciából forditotta — Feleki Miklós.

E két kis eleven vigjáték annyiszor volt már lapjainkban ismertetve, — hogy mi ezuttal tökéletesen feleslegesnek tartjuk akár az egyik, akár a másik részletesebb fejtegetésébe ereszkedni. Különben a mai előadásnak nem is az emlitett szinmüvek, mint inkább egy már-már elvesztettnek hitt nagy müvész ujra fellépése — kölcsönöztek érdeket. A közönség egy részről örömmel, de más részről bizonyos félelemmel sietett a szinházba; örvendett, hogy bálványozott nagy tragikus szinészét ujra üdvözölheti, — de mennyire fájt volna neki egyszersmind, ha régi kitünő müvésze helyett most csak egy beteges, megtört testü — és lelkü alakot lát maga előtt. Ez esetben a repülő koszorúkat bizonyára a szánalom adja vala. Félelme alaptalan volt. A müvész megjelent — s amaz erős, mély, férfias tiszta hang, biztos müvészi arczjáték, szoborszerűen szép plastikai állások, — majd egészen azon időpontra ragadták vissza képzeletünket, midőn Egressy Gábor rendkivüli tehetségeit teljes fényben ragyogtatta. Szinpadunk visszanyerte méltó fejedelmét, s a közönség heves lelkesülése őszinte szivből eredett.

Egressy a vak kapitányt, ki ártatlan leányát puszta gyanuból eltaszitja, s aztán utána mély orvosolhatlan bánatba esik: erős biztos vonásokkal állitotta elénk, a szerető, de becsülete megsértését semmikép el nem türő apa teljesen megérdemelte részvétünket. Azon jelenet, midőn leánya levelét kezébe veszi, s vak létére azt a világosság felé tartva, repeső örömmel olvasni akarja: megdöbbentő hatást tett; a nagy számu, fényes közönség szünni nem akaró tapsokban tört ki rá.

Leánya, Creston asszony szinte szerencsés személyesitőre talált; Felekyné müvészien fogta fel és vitte ki szép, de könnyen az érzelgősség árjába folyható szerepét. Minden hangja, mozdulata, tekintete az ártatlan leányé volt.

Szerdahelyiről itt alig mondhatunk valami jót; szerepéből egyetlen lényeges igaz vonást sem tudott teljesen kiemelni, — de annál kitünőbb volt aztán Tóth József és Prielle Cornéliával együtt a „Nyolczadik pont"-ban.

Január 24. „Bánk bán." Eredeti szomorújáték 5 felvonásban. Irta Katona József.

Közelebb nehány fiatal vidéki szinész tett kisérletet a czimszerepben, — azt tett utánuk Lendvay is; s valjon nagyobb sikerrel-é mint ők? Bajos volna határozott igent mondanj. Megpróbáljuk boncczolás alá venni felfogását.

Lendvay, Bánkot több helyt egy ideges, ingerlékeny, heves véralkatú, egyes megjelenéseiben (milyen különösen az első volt,) valami titkos bandita főnök szerü mintegy 25—30 éves fiatal emberré tette. Az a titkon lopva beugrás egészen mást jelent, mint a mit Katona instructiója akar mondani. Szerinte Bánk midőn belép: valamit sejtve ovatosan körültekint. Mit tett Lendvay? Meggörbülve, ijedten — mint a kit pinczéből vagy efféle üregből, rejtekhelyből kergetnek, — szökött be a békétlenek közé. S ez a hangulat annyira erőtt vett rajta, hogy végig vonult egész játékán. Tüz volt benne — tagadhatatlan; de — s ez pedig az egész alakban a fő — méltóság, fejedelmi magatartás, mely egy királyi helyettest oly annyira megillet: csak egyes helyeken. A békétlenek előtti megjelenése egy fiatal ingerlékeny emberé lehetett: de a hatalmas, országokon uralkodó, a vihart egyetlen tekintetével lecsöndesiteni tudó Bánké — a nagyuré: semmiesetre sem. A királynéval szemközt, a végjelenetben szerencsésebb vala; itt igazi müvészi momentumai voltak. De nem láttuk továbbá Melinda iránti erős férfias szerelmét sem, mely nem olyan érzelgő ugyan mint egy 26 éves ifju szivé, de ha csalódik: annál kétségbeesettebb, annál vihárosabb. Midőn ravatalára borul: siránkozása, éktelen jajgatása — épen nevetséges.

Azt senki sem vonja kétségbe, hogy Lendvay e szerepére kiváló gondot fordithatott, — nem is ejtette el; de nem teremtette azt meg ugy: hogy benne Katona királyi Bánkját, a Bor-vér büszke valóságos utódját látnók; azt, ki királyával szemközt is mindig éreztetni, — mert érzi magában, — hogy az uralkodó ő. Bánk bizonyára nehéz alak, — hanem méltó a tanulmányozásra, s a vele való megküzdésre.

Bár most még igen sok Lendvay hangjában — ha nagyobbszerü tragicai szerepet ád, — a szakgatottság, — mozdulataiban a fordeség; midőn indulatot akar kifejezni, — kiáltoz, ugrál, szökik, kardjához kapkod; arról képzelete sincs, hogy az arcz igaz mimicája mennyi mindent kifejezhet és megmagyarázhat; arról sejtelme sincs, hogy mennyi megbüvölő méltóság rejlik a mozdulatok nyugodtságában: mégis meglehet, hogy egykor a tökéleteshez lehető közel álló Bánkot fog teremteni; benne erős, igazi tehetség van, s a kitartás csodát mivel. A kik Egressyt első fellépéseiben látták; aligha merték volna hinni, hogy a shakspearei alakok leendő kitünő ábrázolója áll előttök. Lendvaynak már is több szerepe van olyan, melyekben valóban mester.

Peturt, e nemes szivü, királyáért égő, hazáját mindenek fölött szerető, heves, szilaj bánt Szigeti adta. Szigeti sok érdemü, jeles alakitó müvész — de nem e téren. Ez nem az ő világa.

A szereposztó bizottmánytól nagy tapintatlanság volt Melindát Prielle Corneliának adni. Az ő Melindájában egy csöpp se volt a bojóti vérből.

Jókayné régen játszott annyi hévvel, mint ma. Gertrudisa egy felséges királyi büszke alak volt, — királyi az utolsó izig; de midőn elesett: felséges termetére az aesthetika szivesen boritott volna legalább egy vékonyka fátyolt. Az ilyen esések a szintér beljében azt hisszük illusionálisabbak, mint épen egész a lámpák előtt.

Tóth Biberach-ja most is egy kitünően sikerült alak volt, bár az a néhol-néhol tulságos vontatott beszéd könnyen ronthat.

Nem veszett el a jó Udvarhelyi szelid szeretetreméltó Mikhál bánja sem. Bankőben ennyi alakitó erőt alig hittünk. De rosz volt Ottó, a milyen kiálhatlanná csak egy kóbor pathetikus német szinész tehette volna. Ha Kovács Gyula nyeri e szerepet, valjon nem lesz-e élvezhetőbb? miért? E fiatal szinészt, — kit az igazgatóság mint egykor Tóth Józsefet, — unnützbárnak nyilatkoztatott, — a természet gazdagon megáldotta adományaival; hangja tiszta csengő, — az erősebb szenvedélyesebb érzelmek tolmácsolására kiválóan alkalmas; termete, alakja a lehetőleg szép tökéletes, épen tragikai szerepekre való, — és mégis az igazgatóság oly félve ereszti a szinpadra, — pedig meggyőződésünk erős: hogy ő Bánkot is szerencsésebben adta volna, mint legközelebbi elődei. De — s itt erre nehéz a felelet!

Lear-ről közelebbi számunkban.

TARTALOM: Konek Sándor. Sz. J. — Bucsu egy palotától. Dalmady Győző. — Kijön a rámába? Tolnai Lajos. — A csiki havasok közt. A pesti joghallgatókat segélyző egylet története. Szabó József. — A képzőművészetek történetéből. Molnár Aladár.— Egy vak leány története. László Zsigmond. — Kivándorló cserkeszek. D. Gy. — Tárcza.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

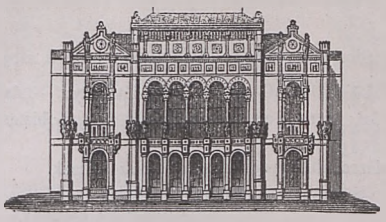

Farsangi hirnök.

Vasárnap, 1865. évi Februar 5-én

a városi Vigarda (Redoute) termeiben

nagyszerü

ÁLARCZOSBÁL

adatik.

Kezdete 9 órakor. Pénztárnyitás 8½ órakor.

Páholyjegyek 25 forintért, és körszékjegyek hölgyek számára első sorban a karzaton 4 forintért a Vigarda irodában kaphatók, s ugyanitt előjegyzések is elfogadtatnak.

Belépti jegyek a vigarda irodájában és az alább kijelölt eladási helyeken vasárnap esti 7 óráig **1** ft. **60** krért kaphatók.

Este a pénztárnál beléptijegyek 2 ftért adatnak.

Belépti-jegyek eladási helyei Pesten: Treichlinger J. úr műkereskedése. Vértessy Sándor illatszerkereskedésében Kristóf-téren, Rózsavölgyi és társa műkereskedésében uri- és korona utczák sarkán, Mercse János divatkereskedésében hatvani-utczában, Carl nemzeti kávéházában Józseftéren, Kugler czukrászdájában Józseftéren, Frohner-szálloda kávéházban Széchenyi-téren, Benkert kávéházában király-utczában a terézvárosi templom átellenében, és Wimmer kávéházban a kecskeméti utczában. Budán: Steden vegyeskereskedésében, viziváros főuton, Unger Antal kereskedésében Tabánban, és Müller czukrászdájában a várban.

A t. cz. közönség tisztelettel értesittetik, hogy a ruhatárban dominó- és álarcz jelmezek hölgyek és urak számára a legdúsabb választékban kaphatók.

18. 1—1

A franczia-angol

illatszeráru kereskedés „Vénushoz"

a Kristóf-téren, 1. szám alatt, Pesten,

ajánlja a legjutányosb árakon tökéletesen uj és fris berendezésű raktárát mindenféle férfi- és női pipereczikkekkel,

különösen a következő ujdonságait, u. m.

valódi arany-, ezüst- és fehér hajport;
„ Brillantine-hajport;

legfinomabb, háromszorosan tisztitott fehér és rózsaszin rizsport;
„ fehér és vörös arczmázt, mely az arczbőrnek teljesen ártalmatlan, szilárd, por-, folyó és ir-alakban;
„ szemöldfesték, csinos zsebtokokban;
„ érmázt, mely bálokra és estélyekre különösen ajánlatos;

Polissoire pour la beauté des ongles, — körömport a körmök szépitésére, csinos tokokban, körömfényesitővel és körömráspolylyal együtt.

Hajkenőcsöket, olajokat, szappanokat, illatszereket a legfinomabb és legkellemesb virágillatokkal, mint: Acacia, Bouquet, Geranium, Jasmin, Heliotrope, Rezeda, Viola s a t.

Fogport, fogpépet, fogirt, a fogak tisztitására és szépitésére;

szájvizeket, bőrszépitő vizeket, borotválkozó irokat, eczetet, chesnut water hajfestéket, mely a hajak festésére különösen ajánlatos, Sachet-, szobafüstölőt — a legnagyobb választékban.

16. 1—1 **Vértessi Sándor.**

!Báli ruhák!

s különbféle

báli ruha kelmék,

ugy mint:

Tarlatan, Illusion, Créppe, virágos, blond és brüssel szövetek, fejdiszek, reczék.

Amerikai Crinolinok és a most divatu felső szoknyák.

Leszálitott szabott gyáriáron kaphatók

Figler Antal és társa

csipke és bimezések gyári raktárukba.

26. 1—1 Pesten, a régi német szinház épület nagyhid-utczai sarkán.

Az 1835-ik évtől fennálló

LAUFFER TESTVÉREK

könyvkereskedésének

kölcsön-könyvtára

Pesten, váczi-utcza 9. szám.

Mintegy 40,000 kötetben, a magyar, német, franczia és angol szépirodalom termékeivel, valamint a legkedveltebb ifjusági iratokkal a legdúsabban rendezett. Az előfizetési feltételek a kölcsön-könyvek főjegyzékén szemlélhetők.

Ára a 320 lapból álló kölcsönkönyvek főjegyzékének — 50 kr.
Magyar kölcsönkönyvek jegyzéke — — — — — 20 kr.
Franczia és angol kölcsön-könyvek jegyzéke — — 20 kr.

Kaphatók a kölcsön-könyvtár helyiségeiben, váczi-utcza 9. szám, hátul balra az udvarban. Könyvkereskedésünk minden irodalmi s műtárgyakra elfogad megrendeléseket.

25. 1—3 **Lauffer testvérek.**

Mayer Lipót

nöiczipész mester,

Pesten, nádor utcza szöglet B. Wenkheim házban,

ajánlja a t. cz. közönségnek egészen ujonnan felszerelt s nagyobitott üzletét, ugyanis mindennemű kész női topánjait, egészen uj s általa feltalált zugos kamásli, és báli könnyű czipőit, a legujabb magyar s franczia divat szerint, a legjutányosabb ár, a legtisztább és legpontosabb kiszolgáltatás mellett.

Vidéki utánvéti megrendelések elfogadtatnak és 24 óra alatt pontosan eszközöltettnek. 23. 2—3

Zemek József,

lábbelikészitő mester

Pesten, főút 7-ik szám, ajtószám 5.

Kaptaék.

Van szerencsém a t. cz. közönséget értesiteni; hogy az általam feltalált csizmák, mindennemű láb-baj, u. m. fagyos bütyök, tyükszem s több efféle fájdalomban szenvedők számára magyar és német divat szerint készitem; ezen csizmák a lehetőségig szépen, olcsó áron és mindenki kenyelmére gummi-elasticummal ellátva, kaptaéken készittetnek.

Megrendelések a vidékre a legjobban és leggyorsabban teljesittetnek. 20. 2—3

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.

HIRDETÉS.

Az első általános kölcsönös állat-biztositási egylet „**TAURUS**" igazgatóságnak van szerencséje közhirré tenni, miszerint ezen egylet működése 1865. január 1-én életbe lépett.

A pesti főügynökség képviseletével PONTZEN ÁGOSTON úr (nádor-utcza 20. sz. 1-ső emel.) bizatott meg.

Az egylet minden oly veszteség ellen biztosit, mind a mely mindennemü ÁLLATKÓRSÁG — kivéve a lótakonyt — és MARHAVÉSZ által SZARVAS-VÁGÓ-MARHA, LOVAK, BIRKÁK, KECSKÉK és SERTÉSEKNÉL előfordul, és teljes kármentesitést fizet, a biztositási föltételek értelmében.

Minden e tekintetben kivántató felvilágositással a főügynökség és a nekie alárendelt ügynökök szivesen szolgálnak.

Állatgyógytani igazgató:
Dr. Buchmüller Rud., s. k.
Állat-gyógytudor.

Gazdálkodási igazgató:
Poleschowsky Pál, s. k.

Pfeifer Ferdinánd nemzeti könyvkereskedésében Pesten

(szervitatér sarkán a „fehérhajó"val szemben) megjelent és minden hiteles könyvárus által megszerezhető:

A Girondiak Története.

Irta

Lamartine A.

Forditotta

JÁNOSI FERENCZ.

Az egész munka megjelenik május végeig 10 kötetben, melynek mindegyike legalább 12—16 ivet tartalmaz. Eddigelé megjelent 4 kötet.—Előfizetési ár az egész munkára 8 ft, különben kötetenkint is 1 fortjával megszerezhető. — Gyüjtőknek 8 példány után 1 tiszteletpéldánnyal kedveskedem.

Az egész munka megjelenik május végeig 10 kötetben, melynek mindegyike legalább 12—16 ivet tartalmaz. Eddigelé megjelent 4 kötet.—Előfizetési ár az egész munkára 8 ft, különben kötetenkint is 1 fortjával megszerezhető. — Gyüjtőknek 8 példány után 1 tiszteletpéldánnyal kedveskedem.

A franczia forradalom elveivel, melyekkel az emberiség előtt új korszakot nyitott, dühével, melylyel saját keblét is marczangolta, s fegyverével, melylyel majdnem egy század negyedig dicsőséggel küzdött egész Europával, a világtörténelem legnagyobbszerű, legiszonyúbb, de egyszersmind legragyogóbb eseménye. Tele vérrel, tele könnyel, de tele tanulsággal is a népekre nézve, mond Lamartine. Hogy mily égre kiáltó e vér, mily meghatók e könyek, senki se festette élénkebben, s a tanulságra senki se mutatott rá határozottabban mint Lamartine a girondiak történelmében. E mű-történelem, ha az események hü előadását, csaknem regény ha a legérdekesebb jelenetek kiválasztását, művészi összeállitását, s páratlan szép költői nyelvét tekintjük, e felett még minden lapja egy ékes szónoklat az emberiség jogai mellett. Férfiak, nők egyenlően érdekkel, s tanulsággal fogják ezt olvasni. Miután e mü minden európai nyelven több kiadást ért, egyedül nagy terjedelmének tulajdonithatjuk, hogy eddig nem találkozott vállalkozó, ki a magyar közönséggel megismertesse. 17. 3—3

19

A nagy tavaszi árjegyzék 1865-re

FLEISCHMANN és WEBER

mag- és növény-kereskedéséből

a „zöld koszorúhoz" Pesten

már megjelent és kivánatra ingyen kiadatik.

Tartalma: Mindennemü gazdasági magvak, lóhere, takarmány-füvek, takarmányrépa, gabona, hüvelyes-vetemények, olaj-növények és dohány-magvak, továbbá konyha- és zöldség magvak, ültetvények, virágmagvak, élőfák s cserjék, ligetek, de különösen pagonyok és erdőségek ültetésére faszükségben szenvedő vidékeken, 1, 2 és 3 éves hajtások a nálunk tenyésző fák és cserjékből, ezrenként s előrei értekezés mellett tetemes ár-leengedéssel. Gyümölcsfák és bokrok csak igen szép és egészséges példányokban adatnak ki.

Szőlővenyigék a legnemesebb asztali-fajok és legjobb borfajokból, csirággyökerek (Spargelwurzeln,) nemesitett rózsak, legujabb györgyikék, mindenféle hideg- és melegházi növények és sok más a gazdasághoz tartozók. 2—3

„Hungaria"

biztositóbank.

A Pozsonyban megalakult Hungaria biztositóbank alólirott vezérügynöksége ezennel köztudomássá teszi, hogy ezen hazai biztositó intézet működését egyelőre a tűzkár elleni biztositási téren már megkezdvén, a nagyérdemü közönségnek ezennel felajánlja szolgálatát biztositások eszközlésére

Tűzkárok ellen

és pedig minden néven nevezendő **épületekre**, **butorokra**, **gépekre**, **áruk** és **gabnakészletekre**, valamint **marha**, **fa**, **széna**, **szalma**, és más ilynemü tárgyakra, a megállapitott, elfogadható, és tájékozás végett mindenkor megtekinthető feltételek mellett. A mezei termények, legyenek azok a mezőn vagy csürökben, tetszés szerinti időre, és a legolcsóbb dij mellett biztosithatók.

Épületek rendesen egy évre lesznek biztositva, a ki azonban több évre biztosit, a biztositás tartamához arányositott dijelengedésben részesül.

Tűzkárok, vagy a biztositott épületeken történt megrongálások, melyek a segitség alkalmával történnek, avagy mentési költségek, a káreset megalapitása után azonnal kifizettetnek. — Egyátalában ezen hazai uj biztositó intézet az általa megalapitott intézvényeknél fogva, a nagyérdemü közönséget minden lehető kedvezményben részesitendi.

Az intézetnek 3.000,000 o. ért. forintból képzendő biztositéka, a biztositó feleknek megnyugtató kezességet nyujt arra, hogy a társaság elvállalt kötelezettségeit lehető leggyorsabban teljesitendi.

A Hungaria biztositóbank vezérügynöksége Pesten.

Sebastiáni Sándor.

3. 5—12

PEST, 1865. NYOMATOTT ENGEL ÉS MANDELLONÁL.

creative commons A digitális változat a MEK Egyesület (http://mek.oszk.hu/egyesulet) megbízásából, az ISZT támogatásával készült.